

ՄԱՍԻԿՈՆ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՎ

ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՍԱԳԻՐԸ

ԶՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ԴԵՏԷՐԱՏ

1936

ՅԵՐԵՎԱՆ

Հ Ա Մ Տ Ա Տ Վ Ա Մ Ե

ՀՄԽՀ Հաւաստագրութեան Ժողովրդական Կոմիտայի Կազմից

ՄԱՄԻԿՈՆ ԳԱՍԳՍՐՅԱՆ

491.99-5(075)

Տ Ա Ր Ր Ա Կ Ա Ն

Ք Ե Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ի Թ Յ Ո Ի Ն

Յ Ե Վ

Ո Ի Ղ Ղ Ա Գ Ր Ո Ի Թ Յ Ո Ի Ն

II ՄԱՍ

Մ. 2.

Գ Ա Ս Ա Գ Ի Ր Ք

ԶՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

1979

A II 22888

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ՈՒՄԻՆ
ԿԿԱԳԵՄԻՋ

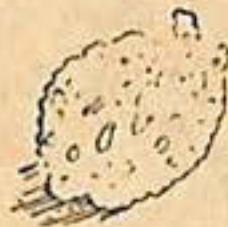
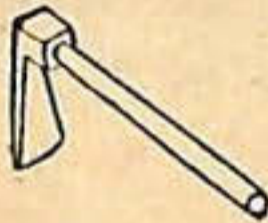
Պ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Զ Ո Ի Թ Յ Ո Ի Ն
Յ Ս Ր Յ Վ Ա Ն Ծ 1 9 8 6

Տարրական դպրոցների
հայոց լեզվի դասատուներին

Այս դասագրքով դասավանդելու համար անպայման
պիտի կարդալ նույն հեղինակի «Մեթոդական ցուցումներ
«Տարրական քերականություն և ուղղագրություն» դասա-
գրքով դասավանդելու վերաբերյալ» գրքուկը:

Ի. Բ ՅԵՎ Գ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ ԱՆՑԱԾԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄ

1. (ստուգողական աշխատանք). Հերթով գրեցեք այսանդ
նկարված առարկաների անունները:
Կարծիք եք դուք այդ բառերը ճիշտ գրե՞լ:

բ-ւի

Պարբերել	յերբ	յերբեմ
դարբիմ	նուրբ	համբերել
իրբել	հակոբ	համբուրել
յերբեմն	Աերբ	արբել

բ-ւյ

արբ արբյուր յերբայր

3. (ստուգողական արտագրություն). Արտագրեցեք և գծիկներով անդը դրեք բաց բոլոր ստուերը:

Հատակը ար — ելիս լուսամուտները բացեք: Հակո — ը և Սերո — ը լեկան Քերո — ի մոտ, լեր — նա գնացել եր Պատանի հանդիսատեսի թատրոնը: Գար — ին Գա — ը ինչը պատեր ե շինում: Յերեխաներին չի կարելի համ — ուրել: Հակո — ը նոր — թաշկինակ ունի: Կարմիր աղաչուն ի — ը վ համարձակ արժիվ սովորում ե ոչում:

Չորս լեր — այր իրար լեռնվից վազում են, վազում, բայց լեր — եք իրար չեն համում: Աղ — ով պարտադրում են հողը: Անխնականում շատ աղ — լուրներ կան:

գ-ժ

կարգ	Վարգար	արգելի
Տիրգ	Վարգարիս	Տրգելուն
յերգ	Վարգիս	պարգելարդել
	հոգնել	գոգնուց
	նորոգել	հոգնակի
	ոգնել	ոգրակար
կարագ	չուգվել	Նիագ
Տարագ	ժագել	Գրիգոր
ուրագ	հագնել	Թագուհի

5. (ասուգողական արտագրութուն). Արտագրեցէք և գծիկները մեզը դրեք բաց թողած տառերը:

Ամռան շո—երին վոսկեղոծ արտում կոմբայնավարձ
ները յեր—եր են ասում: Առարկան ունի յերկու թիվ
յեղակի և հո—նակի: Այ տղա, անունդ Ավա—, քեզ
կուտեցնեմ մեզը ու կարա—: Կար—ապան Սար—խը
յերկու ան—ամ պար—եվատրվեց: Հո—նած և քրտնած
ժամանակ սառը ջուր շպետք է խմել: Ուրա—ը միշտ իր
կողմն է տաշում: Մար—արը, Թա—ուհին և Մար—ա
ըխար հա—ան իրենց նոր հա—ուսաները, կապեցին գո—

հոցները, զու—վեցին, զարդարվեցին ու գնացին դպրոց
աշակերտական հանդեսին լեր—ելու և արտասանելու:

—Ա՛խ, լերք պիտի լես ել նրանց պես կար—ամ,
զրեմ, լեր—եմ ու արտասանեմ, —ասում է փոքրիկ Գրի—
—որը:

6. Կազմեցեք նախագասություններ հետեվյալ բառերով և
Վրեցեք:

մրգեղեն, նորոգել, ոգնել, ոգտակար, ծագել

7. Արտագրեցեք այս ուղղագրական բառացուցակը:

դ-թ		
անդամ	ժողովուրդ	ոք
արդեն	խնորհել	չորրորդ
բարդ	խորհուրդ	զարդել
բերդ	կարծալ	վառոք
դորամ	կենդանի	չարդան
վարդ	կոկորդ	վորդ
ընդարշակ	կորդ	վորդի
ընդհանուր	ճանապարհորդ	վորարդ
Թարդալու	ճարդ	վրդուլել
քակարդ	չերրորդ	խառորդ

8. (ստուգողական արտագրուքուն). Արտագրեցէք և գծիկների տեղը դրէք բաց բոլոր սառերը:

Մոծակը թռավ, բոլոր կեն—անիների արջան համն առավ և տեսավ, վոր ամենից քաղցրը մար—ու արջունն է: Շնչելու համար մար—ուն հարկավոր է ո—: Սավառնակը հպարտ սուրուն է ո—ուն: Ծերը գնում էր, ձուկ բռնում ծովից, պառափն էլ տանը թել մանում բը—ից: «Ա՛յ, իմ փունջը, իբրեւ լավ դար—, տեսնում է ամեն մի մար—»: «Կար—ն, նչ իմ խելոք մանուկ»: Չմեռլա վար—ը կրակն է: Վոր—երը փչացրին խաղողի վորթե—րը: Հորթը մնաց հոր— անձրեվի տակ: Վար—ուհին և վար—անը ըն—ունվեցին չորրոր— դասարան, իսկ թա—եվոսը՝ լերրոր— դասարան: Վորսոր—ը ըն—ար—ձակ դաշտում մի կեն—անի սպանեց: Խն—րատու բառը բար— բառ է: Քաղխորհր—ի ան—ամներն ընտրվում են լավագուշն աշխատավորներին:

9. Կազմեցէք նախադասություններ հետեւյալ բառերով և գրեցէք:

արդեն, բերդ, դպում, ընդհանուր, թակարդ, ժողովուրդ, կոկորդ, ճանապարհորդ, ջարդել, վառոդ, վրդովել, քառորդ

10. Արտագրեցեք այս ուղղագրական բառացուցակը

Չ-Ն

Ք և Պ բաղաչաջևներուց եկարո, յեթե
լսվում է Ն, Տե՛ծ Տառանք գրվում է Չ:

ԲՉ

արգ

աղղիկ

ՂՂ

թրղել

ամբողջ

Տիգյունե

եզ

յերգանիկ

չղղիկ

արգ

վերգ

վողջույն

չղղիկ

ազ

հազել

Տիգակետ

առագարիկ

հազող

Տիգար

առագի՛ն

Տեզ

Տիգոյ

առագնորդ

Տեզի

գիրող

իզնել

Տիգակ

իրող

11. (ստուգողական արտագրութիւն). Արտագրեցեք և գծիկ-
ների տեղը դրեք բաց քողած տառերը

Վող — ույն ամբող — աշխարհի սրտէտարխաաի սի-
րելի առա — նորդ ընկ. Ստալինին: Մենք ապում ենք
լեր — անիկ կանքով: Առա — ին դասը հաշերեն ե, իսկ
վեր — ինը՝ թվաբանութիւնս Արամի ջրա — աղ — կա

Գնահատականները լավ և մի — ակ են: Շունը հա—ում է,
 իսկ ար — ը՝ մըթմըթում: Մեծ դասամի — ոցին նա—
 խաճաշում են: Գրքի մե — ը վոչինչ չպետք է պահել
 Հովհաննեսի քրո — աղ — իկը հա — ող քննություն
 ասկեց: Մը—լունը մի — ստ է, իսկ ջղ — իկը՝ կաթնա—
 սուն: Ուղղակի խոսքից առա — դրվում է մի — ա—
 կեա, իսկ ամբող — ացած նախադասության վեր — ում՝
 վեր — ակեա:

12. Արտագրեցե՛ք այս ուղղագրական բառացուցակը:

Յ Կ

Ք բաղաչակից կերպ, յետև լավում է
 Կ, ինչ մասամբ գրվում է Յ

<p>Ր Յ</p> 	<p>արեւադարձ արչագանձ արչակ արչակուրդ արչանագրութուն բարչել բարչը դարչալ</p>	<p>դերչակ ընդարչակ խորչ հանարչակ ճանքարչում հանդերչարան վարչ փորչ</p>
<p>դերչակ</p>		

13. (ստուգողական արագգրութուն). Արտագրեցե՛ք և գծիկ—
 ների տեղը դրե՛ք բաց թողած տառերը:

Դեր — ակ Համբար — ումը բար — ըաճայն կարդաց
 Վհամար — ակ ողջաշու՝ ար — ակ հողվածը: Ընդար — ակ
 անտառում ձայնն ար — ազանք է տալիս: Փոր — ված
 Չոնիկը բար — եց սալը: Ձորհրդակին աւուցիչները

բար—բ աշխատավա— են ստանում: Չմեռային ար—ա-
 կուրդին դպրոցի հանդեր — արանը նորոգեցին: Չորրորդ
 դասարանում սովորում են ար — անագրութուն գրել:
 Արմավենին արեվադար — ային բույս է:

14. Արտագրեցեք այս ուղղագրական բառացուցակը և
 վարժութունները՝ գծիկների տեղը բաց թողած տառերը դնելով:

Դ քառու բ բաղաչայնից հետո
 մեծ մասամբ չի արտասանվում:

աշխարհ խոնարհ խորեռարդ
 ճանապարհ արեամարեղ շնորեակարարչուն

Շնոր — ակալութուն համաշխար — ային պրուեստա-
 րիատի առաջնորդ Ստալինին մեր ուրախ և չերզանիկ
 կյանքի համար: Խոր—ուրդները մեզ սվեցին լավ ճանա-
 պար — ներ:

15. Տրված վերջածանցներով բառեր կազմեցեք և գրեցեք:

կ-ով գրվող
 ախ, թի, ուկ,
 ական

ը-ով գրվող
 երեն
 արան

հ-ով գրվող
 ուհի

16. Արտագրեցեք այբբենական կարգով:

ընկուղ, ընկեր, ստորակետ, գրոսանք, զգեստ, սպունդ,
 ԵՏեմարան, սկսնակ, սքափվել, սփանջելի, սփոփանք

17. Ինքներդ բառեր կազմեցեք հետևյալ յերկրադաձայն-
 ներով՝

գբ, զգ, սք, սկ, սս, սփ, սֆ, ԵՏ

18. Ասացեք բառեր և գրեցեք

այ, ոյ, ույ, յա, յո, յու, յե լերկհնչյուններով, և ձայնակապ ունեցող այա, այո, այի, եյի, ոյի կապակցություններով, իա, իո, իու, իե, լերկձայնավորներով:

19. (սուգողական արագութիւն). Արտագրեցեք և գծիկների տեղը դրեք բաց բողած տառերը:

Պարու—րը և Արամա—խը լերեկո—ան թե—ուսե—ին: Փա—լակը փա—լուն ապակին դրեց թիթեղ—ա վառարանի վրա: Են ինչն ե. լերկար ս—ուն փորեցին, առ—ուծը մեջը թաղեցին (թրի պասյան):

Առ—ուծը, գա—լը, լեզերուն և սկ—ուռը վա—րի կենդանիներ են: Յերեվանում կա կո—ուղի: Ձ—ով գո—ականը գործիական հոլով է, իսկ Լոռ—ում գո—ականը՝ ներգո—ական հոլով:

Ա.—սոր մեր դաստ—արակ ընկ. Յեղի—գարջանը մեզ համար հեքի—թ կարդաց:

Ֆրանս—ան և Անգլի—ն գտնվում են Յեվրոպա—ում, իսկ Ճապոնի—ն՝ Աս—այում:

20. Արտագրեցեք՝ հոգնակի բառերը լեզակի դարձներով:

ամբիոններ, սեղաններ, նստարաններ, պահարաններ, պատուհաններ, դասարաններ, դառներ, լեռներ, լեզներ, հավեր, այգիներ

21. Արտագրեցեք վանկերի բաժանած: Պարզ բառերի տակ մեկ գիծ քաշեցեք, իսկ բարդ բառերի տակ՝ յերկու գիծ:

Մ ե Ր դ ա ս ա Ր ա ն ը

Մեր դա-սա-րա-նը մի մեծ, լու-սա-վոր և մա-քուր սե-նյակ է. ու-նի չորս պա-տու-հան և մեկ դուռ:

Ա-շա-կերտ-նե-րի նըս-տա-րան-նե-րը դա-սա-վոր-ված են լեր-կու շարք՝ աջ և ձախ պա-տե-րի լեր-կայ-նու-թլամբ: Մենք նըս-տում ենք գուլգ-դուլգ: Յու-րա-քան-չյու-րիս առ-հեվ, գը-րա-սե-ղա-նի վը-րա դըր-ված են՝ գիրք, տե-տըր, գը-րիչ, թա-նաք-ա-ման և մա-տիտ:

Մեր ղի-մա-ցըն ե գրա-նը-վում ու-սուց-չա-կան
ամ-բի-ո-նը, կող-քին մի գը-րա-տախ-տակ, վո-րի վը-
րա գը-րում ենք կավ-ճով ու հե-տո սըր-բում ջըն-
ջո-ցով:

Պա-տե-րին կա-խած են գա-նա-դան կեն-դա-նի-
նե-րի և բույ-սե-րի նը-կար-ներ և յեր-կու քար-տեղ:

22. Արտագրեցեք վանկերի բաժանելով:

Հաշվեցեք՝ քանի վանկից ե կազմված վոտանավորի յոս-
քաքանչյուր տողը:

Ա. ր ե վ ա ծ ա գ ը

Մազում ե մանուկ արեվը գարնան
Կովկաս լեռների ձյունի պատնեշից,
Չարթնում են մեկ-մեկ սարերն աննաման
Չմռան անվրդով քնի մշուշից:
Ահա Հարվարի վիթխարի ուսին
Բազմում ե արիին թարմացած ուժով,
Սարեր ու ձորեր իրար յերեսին
Նայում են, ժպտում ամպի մշուշով . . .

23. Արտագրեցեք: Գոյականների տակ մեկ գիծ քաշեցեք,
ածականների տակ՝ յերկու գիծ, բայերի տակ՝ ալիքանման գիծ:

Մազում ե արեվը: Առուները խոխոջում են: Մառերը
բողբոջ են արձակում: Խոնավ աշունն սկսվեց: Պայ-
ծառ աստղերը փայլում են յերկնքում: Կովը սեղանա-
տամներով վորոճում ե խոտը: Կարմիր դրոշակները ծա-
ծանվում են փողոցում:

Գոյականը, ածականը բայը և դերանունը խոսքի մա-
սեր են:

24. Վերլուծեցեք նախադասությունները ըստ խոսքի մա-
սերի:

Թխագուլն կկուն ձուն ածում ե ուրիշ թռչունների
քներում:

Մոխրագուշն նառաստակը ցողապատ մարդագետ-
նում հյուսթալի խոտ ե վորոնում:

Թխաթեղ արծիվը բունը շինում ե ամենարարձք
կազնինների գաղաթներին:

Նրբագրաց չղջիկը հաջողութեամբ կուտորում ե գլխե-
րալին մնասակար միջատներին:

Որինակ՝

կարմիր. — ածական

դրոսակներ. — գոյական, հասարակ անուն, հոգնակի

թիվ, վորոշող հոգով, ուղղական հոլով

ծածանվում են. — բայ, ներկա ժամանակ, հոգնակի

թիվ, լերրորդ դեմք

փողոցում. — գոյական, հասարակ անուն, լեզակի

թիվ, ներգոյական հոլով

25. Նախագասությունները վերլուծեցեք ըստ խոսքի
մասերի:

Ուսումնական տարին վերջացավ:

Դպրոցը հանդես կազմակերպեց:

Հավագուշն աշակերտները սարդեփատրվեցին:

Դաստիարակներն աշակերտներին վկայականներ բա-
ժանեցին:

26. Արտագրեցեք և բառերի վերելը (բացի բնագծվածներից)
գրեցեք խոսքի մասերի սկզբնատառերը (գ. բ. ած. անծ. դ.):

Արեւիկ Կոյակ,

Այսոր ինք դպրոցում սովո-
րական դասերը վերջացան: Ինս-
քով կակամե կարեկան արու-

գումները: Մի փակի որից կվե-
բարանեամ չեյ ինք և Մասին
կհանգարանանք Մեր հոգևորան
լեռներում: Մեզ կբարչրանանք
Ժողկապետ բյուրները, կհանեմք
աղբյուրների գլգլան գրերը, կը-
ծեմք լեռնային թաքն ողբ:

Սոսաշտ արայել եմ գերա-
զանց գնահատակալներ:

Ընդունիր սիրայիր բարեպ-
ետր և գերանագին հանքայրներ:

Բո չեղ բայրի Արեգան

1936 թ. Հայրի 25 թև

Հերեպան

27. Արտագրեցեք այս նամակից բայերը ներքևում տրված համապատասխան սյունակներում և ինքներդ լրացրեք այդ բայի բոլոր ձևերը:

Սիրելի Գրիգոր,

Հայրդ առողջանում ե: Գիշերները հանգիստ քնում ե: Այժմ այլևս վտանգ չկա: Մի քանի որից հետո նա նորից կսկսի իր աշխատանքին գնալ: Յերեվակայել չես կարող, թե վորքան տանջվեցի այս յերկու շաբաթվա ընթացքում: Առաջին շաբաթը լես համարյա անքուն անցկացրի: Ել չեմ խոսում հոգեկան տանջանքներիս մասին: Նամակներ գրիր, սիրելիս, մի ծուլանա: Ի՞նչպես են գնում դասերդ:

Բարեփներ և համբույրներ բոլորիցս:
Քո մայր՝ Արփենիկ

1936թ. մայիսի 22 - ին
Սեվան

06761

8822 A

Անորոշ ձևով	Ներկա	Անցյալ	Ապագանի	Ապագայարդ ձևով	Հրամայական ձևով	Արգելական ձևով
գնալ	գնում եմ	գնացի	գնալու լեմ	կգնամ	գնա՛	մի՛ գնա

28. Արտագրեցեք նախ՝ համառոտ նախադասությունը, ապա՝ բնդարձակ նախադասությունները և հետո՝ համադաս լրացումներով՝ նախադասությունները:

Պաշտպանենք թռչուններին

Մի գյուղում շատ այգիներ կային: Գարնանը ծառերը ծածկվում էին տերեփներով: Թռչուններն էլ ամբողջ որը լերգում էին: Նրանք անխնա վոչնչացնում էին վնասակար վորդերին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ, № 2

Ամուսնն ու աշնանը հասունանում ելին պատուհները
կարմիր կեռասը, սեւ բալը, դեղին ծիրանը, սալուրը,
կարմիր խնձորն ու դեղին տանձը, համով դեղձը:

Մի որ չար յերեխաները քանդեցին թռչուններէ
բները:

Թռչունները թողեցին պարտեղները Նրանք չվերա-
դարձան:

Յեւ հաջորդ ամառը ծառերը կանգնած ելին մերկ
տխուր, առանց տերեւի, առանց պտուղի:

29. Կարդացե՛ք այս հողվածը և բացատրեցե՛ք միջակետի,
չակերտի և ստորակետի կանոնները:

Մ ե թ ս ի թ ե լ ի Ս տ ա լ ի ն ը

Մ ե թ ս ի թ ե լ ի առաջնորդ Ս տ ա լ ի ն ը հոգում և աշխա-
տավորների մասին:

Բանավորներն ասում են. «Մենք այժմ ունենք նոր
տներ, ակումբներ, թատրոններ, սպերա, հանգստյան
տներ, սանատորիաներ:

Կոլտնտեսականներն ասում են. «Մենք այժմ ունենք
ունեւոր տնտեսութուն, կոմբայններ, տրակտորներ, գյու-
ղատնտեսական զանազան մեքենաներ, ռադիո, կինո,
էլեկտրական լույս, բաղնիք, գրքեր, ծննդատուն, մսուր
և առատ հաց»:

30. Արագրեցե՛ք և դրե՛ք բաց քողած միջակետները, չա-
կերտները և ստորակետները:

Մ ե թ ս ի թ ե լ ի Ս տ ա լ ի ն ը (Շ ա ռ ու Ն ա կ ու թ յ ու Ն)

Պիտներներն ասում են Մենք ունենք նոր գարոց-
ներ կայուն դասագրքեր տետրակներ ճամբար պիտներա-
կան աներ և դրոշակներ:

Հոկտեմբերիկներն ասում են Իսկ մենք ունենք
մանկապարտեզներ խաղալիքներ նկարագարդ գրքեր
Ապխտակ ճաղարներ:

31. Վերլուծեցեք հետևյալ նախադասություններն ըստ
նախադասության անդամների. այսինքն՝ վորոշեցեք յենթա-
կան, ստորոգյալը և լրացումները:

Ծառերը ծաղկել են: Փշում է մեղմ գեփշուոր: Փոք-
րիկ թռչունները ճածառում են թփերի մեջ:

Յերեկոյան դովարար անձրեվը ջրեց մարդագետին-
ներն ու արտերը: Գաշտալին թառամած բույսերը գվար-
թացան: Նրանք անտեսանելի կերպով իրենց բարակ ար-
մաաների ոգնութեամբ ծծեցին թաց հողի սննդարար
հյութը:

Որինակ՝ փշում է մեղմ քամի:

Նա մեկ ընդարձակ նախադասություն է:

Քամին ի՞նչ է անում. — փշում է ստորոգյալ է:

Ի՞նչն է փշում. — համին յենթակա չէ:

Ինչպիսի՞ քամի. — մեղմ յենթակալի լրացում է:

32. Արտագրեցեք և ստորոգյալների տակ մեկ գիծ քաշե-
ցեք, յենթականելի տակ՝ յերկու, իսկ լրացումների տակ՝ ալի-
քանման գիծ:

Սաթիկը յերգում է: Չուլալ ջուրը կարկաչելով իջ-
նում է սարից: Ծիտիկները ծրվում են: Անցավ դով
գարունը: Յեկավ պողաբեր և բերքատու ամառը:

Ճամբարի վրաններում պիտներները հանդիստ ըլ-
նած են:

33. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք ստորոգյալները մեկ գծով:
Իսկ յեմբակաները՝ յերկու գծով:

— Դու կոմբալն տեսել ես:

- Յէս:
- Այն, դու:
- Տեսել եմ:
- Վորա՞նք:
- Խորհրդային տնտեսութիւնում:
- Ի՞նչ եւ անում կամբայնք:
- Հնձում ե, կալսում ե ե քամում ե:

Վճրն ե առաջին նախադասութեան յերական:
 Վճրն ե յերկրորդ նախադասութեան ստորոգյալը:
 Վոր՞նք են հինգերորդ նախադասութեան յերական և

ստորոգյալը:

<p>Այն նախադասութիւնը, վորի յենթական կամ ըստորոգյալը, ե կամ յերկուան ել չեն արտահայտված, բայց մտքով իմացվում են, կոչվում ե բերի նախադասութիւն:</p>	
<p>Թերի նախադասութիւններ</p>	<p>Նախադասութեան չարտահայտված անդամները</p>
<ul style="list-style-type: none"> — Յերեկ ռեք եյիլ գնացիլ: — Յէս: — Այն, դու: — Կրկես: 	<ul style="list-style-type: none"> յենթական ստորոգյալը ստորոգյալը թե յենթական ե թե ստորոգյալը

34. Արտադրեցեք միայն բերի նախադասութիւնները: Կարգացեք բերի նախադասութիւնները՝ շարահայտված յերականերն ավելացնելով:

- Փոքրիկ, քանի՞ տարեկան ես:
- Անցյալ տարի հինգ տարեկան եյի:
- Իսկ այս տարի՞:
- Չգիտեմ:
- Ինչո՞ւ չգիտես:
- Մայրիկը չի ասել:

35. Յերկրորդ սյունակի նախադասությունները դարձրեք բերի նախադասություններ և արտագրեցե՛ք:

Հարցեր

Պատասխաններ

1. Ի՞նչ են դիտում կոլտընտեսականները:	1. Կոլտնտեսականները դիտում են սավառակը:
2. Վորտեղի՞ց է թռել սավառակը:	2. Սավառակը թռել է Լեհիցականից:
3. Ի՞նչ է բերել սավառակը:	3. Սավառակը բերել է զբեռ ու բերքեր:

II. ԼՐԱՑՄԱՆ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐՆ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՁ

36. Արտագրեցե՛ք միայն ընդարձակ նախադասությունները և ընդգծեցե՛ք լրացումները:

Գետը հոսում է: Չորում առուն քչքչում է: Ծիտը ծառին ծլվլում է: Արեվը փայլում է: Կապուտակ չերկինքը կամաց-կամաց ծածկվում է ամպերով:

37. Հետևյալ համառոտ նախադասությունները դարձրեք ընդարձակ նախադասություններ՝ փակադձերում տրված հարցերի համապատասխան լրացումներ ավելացնելով:

- Աշակերտը գրեց (վորսե՞ղ, ինչո՞վ, ի՞նչ):
- Անձրեվ չեկավ (յե՞րբ, ինչպիսի՞նք):
- Յերեխաները գնում են (ինչպե՞ս, ո՞ւր):

38. Վերլուծեցե՛ք այս նախադասությունն ըստ նախադասության անդամների: Պատասխանեցե՛ք տրված հարցերին և ցույց տվե՛ք, թե վոր բառը վորի լրացումն է:

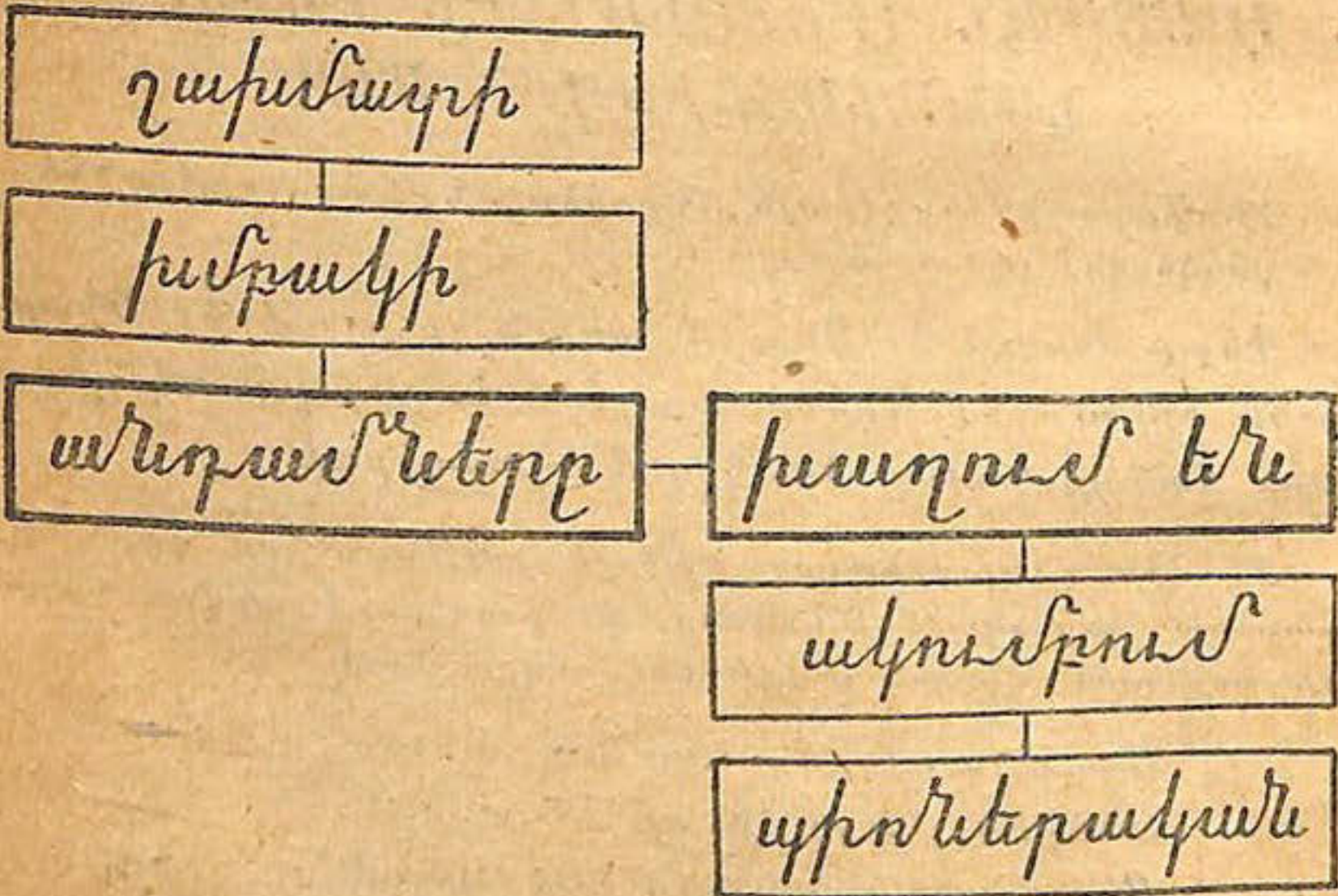
Չորրորդ դասարանի աշակերտները դրում են ստուգողական թելադրություն:

Հարցեր

- 1) Ի՞նչ են անում: 2) Ու՞րքե՞ր են գրում: 3) Ի՞նչ են գրում: 4) Ինչպիսի՞ թելադրություն: 5) Ի՞նչի՞ աշակերտները: 6) Վո՞ր դասարանի:

Լրացումները նույնպես կարող են ունենալ իրենց լրացումները, վորոնք կոչվում են լրացման լրացումներ:

39. Գծագրում արված նախադասությունը գրեցե՞ք սովորական ձևով և ընդդեցե՞ք միայն լրացման լրացումներ:

40. Արտագրեցե՞ք միայն լրացման լրացումներ:

Մեծ քաղաքի ծայրում հնչում էր գործարանի շշալի լերդը: Ժիր մանուկների խումբը ուրախ-ուրախ գնում էր պետական կրկես: Ընդարձակ փողոցում լավում էր քաղաղ լեռեխանների բարձրաձայն ծիծաղը:

41. Ընդարձակ նախադասութիւնների մեջ ավելացրէ՞
լրացման լրացումներ՝ արված հարցերի համապատասխան:

(Ինչպիսի՞) առաջնության ցուրտը կարմրացրել էր
(ո՞ւմ) թշերը: Ժրաջան մեղուները ծաղիկներից (ինչպի-
սի՞) վտտիկներով (ինչպիսի՞) փոշի էլին հավաքում:

III. ՀԱՐՑԱԿԱՆ, ԲԱՑԱԿԱՆ ԶԱԿԱՆ, ՀՐԱՄԱ- ՅԱԿԱՆ ՅԵՎ ՊԱՏՄՈՂԱԿԱՆ ՆԱԽԱ- ԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ա) ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

42. Արտադրեցէ՛ք միայն հարցում ցույց տվող նախադասու-
թիւնները:

— Ուր ես գնում:

— Պարոյ:

— Չէրք ես վերադառնալու:

— Ժամի յերկուսին:

Հարցում ցույց տվող նախադասութիւնը կոչվում
է հարցական նախադասութիւն:

43. Արտադրեցէ՛ք հարցական նախադասութիւնները և դրե՛ք
բաց բոված հարցական նշանները:

Վ ի կ ա ո թ ի ն ա

1. Հայաստանում գործող հիդրոկայաններից վորն է ամենամեծը և վորտեղ է գտնվում:

2. Ինչպես է կոչվում Չանգու գետի վրա կառուցվող հիդրոկայանը:

3. Վորտեղից է սկիզբ առնում Չանգու գետը:

4. Այն վոր արջն է, վոր ծառի լերես չի տեսել:

5. Ով է ծնվում մորուքով:

6. Ինչ կարելի լե տեսնել փակ աչքերով:

7. Վոր ծաղկի անվան առաջ դնենք և առը, վոր ստանանք աղջկա անուն:

(Նվարդ, Զորագետր, Քանաֆեռգետր, Սեփանա լնից, ըսպիսակ արջ, այծր, յերագ)

44. Տրված պատասխանների համար գրեցեք հարցական նախադասություններ: Չմոռանաք հարցական բառերի վրա հարցական նշան դնել:

Հ ա ը ց . — . . . .

Պ ա տ ա ս խ ա ն . — Աղյուսը պատրաստում են կավից և ավազից:

Հ ա ը ց . — . . . .

Պ ա տ ա ս խ ա ն . — Մահուղը գործում են բրդից:

Հ ա ը ց . — . . . .

Պ ա տ ա ս խ ա ն . — Լուսամուտների մածիկը պատրաստում են կավճից ու ձեթից:

Հ ա ը ց . — . . . .

Պ ա տ ա ս խ ա ն . — Շաքարը ստանում են ճակնդեղից:

բ) ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

45. Արտագրեցեք բայի հրամայական ձևով արտահայտված նախադասությունները: Չմոռանաք բայի հրամայական ձևվերի վրա շեշտ դնել:

Առողջապահական կանոններ

Յերեխաներ, առավոտյան, ճաշից հետո և քնելուց
առաջ լվացվեցեք: Մանրեցեք ձեր մազերը: Մաքրեցեք
ձեր հագուստն ու կոշիկները: Մաքուր և լավ պահեցեք
ձեր հագուստները:

Հրաման կամ կարգադրութուն ցույց տվող
նախադասութունը կոչվում է նրամայական նա-
խադասութուն:

46. Արտագրեցեք հրամայական նախադասութունները և
դրեք բաց բոլոր շեշտերը:

Լ ո զ ու ն զ ն ե ռ

Պիոներներ և աշակերտներ, իրապեսեցե՛ք գիտու-
թյան հիմունքներին: Ամբարձե՛ք կարգապահութունը դըպ-
րոցում: Պատասխանե՛ք շարունակելու և ավարտելու կե-
նինի մեծ դործը:

47. Բայի անորոշ ձևը փոխարինեցե՛ք հոգնակի թվի հը-
րամայական ձևով: Պեսե՛ք և բարբ բաց թողե՛ք:

Պետք ե տիրապետել հայոց լեզվին

Պետք ե լարել ձեր ուժերը: Պետք ե սովորել վարժ
և գեղեցիկ կարգալ: Պետք ե ամեն ոք տանը պարապել:
Պետք ե կրկնել III դասարանում անցած քերականական
սահմանումներն ու ուղղագրական կանոնները: Գրավոր
աշխատանքները պետք ե ուշադիր կատարել:

Որինակ՝ Լարեցե՛ք ձեր ուժերը:

Գ) ԲԱՑԱԿԱՆՉԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

48. Արտագրեցեք բացականչութիւնն ցույց տալով նախապատուութիւնները: Չմտանայք յերկար արտասանելով բառի վերջին ձայնավորի վրա բացականչական նշան դնել:

Գ ա ղ ն ա ն ա ու ա վ ո տ

Հովտում առուն խոխոջում ե գլղլալեն անուշ, անուշ

Քարին բարակ շքնկշքնկում ե գլղլալեն անուշ, անուշ

Ծիւղը ծառին ծլվլում ե՝ ծիվ, ծիվ, ծիվ...

Բազեն գլխին պտտվում ե՝ վան, վան, վան...

— Մա ղիկ, մայրիկ, բաղեն, բաղեն, ծիւղ տարանվ...

Կոչ, ցանկութիւն, բացականչութիւնն ցույց տալով նախապատուութիւնը կոչվում ե բացականչական նախադասութիւն:

49. Արտագրեցեք բացականչական նախապատուութիւնները և դրեք բաց բողոձ բացականչական նշանները:

Չանդակը հնչեց՝ զրնգ-զրնգ: Կեցցե Մայիսի մեկը: Ախ, վորքան կուզեմ կոմչերիտական դառնալ: Յեւանի մեր գասարանի աշակերտները գերազանցիկներ լինեն:

50. Ինքներդ կազմեցեք բացականչական նախապատուութիւններ և գրեցեք:

Դ) ՊԱՏՄՈՂԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

51. Տրված հարցական նախապատուութիւններին լրիվ պատմողական նախապատուութիւններ գրեցեք, վոր առաջվի փոքրիկ պատմվածք գարնան մասին:

Գ ա ղ ու ն

Ինչ լեղանակ ե գալիս ձմեռվանից հետո: Արեւը լերկար ե մտամ լերկնքում: Ինչպե՞ս ե լինում աղը:

Ինչպէս են լինում գիշերներն ու ցերեկները Ի՞նչ ե
լինում ձյունը Վճր թռչուններն են վերադառնում տաք
լերկիրներից Ինչո՞վ են ծածկվում դաշտերը Ի՞նչ են ա
նում կոլտնտեսականները դաշտում:

Առանց հարցման, հրամանի և բացականչու
թյան նախադասութիւնը կոչվում ե պատմողա
կան նախադասութիւն:

52. Այս նամակից արտագրեցէք միայն այն պատմողա
կան նախադասութիւնները, վորոնց մեջ գործածված ե պէտք ե
բայը:

Սիրելի ներսես,

Վաղվա համար մենք պետք ե լուծենք թվարա
նութիւնից յերեք խնդիր՝ №№ 101, 104 և 120:

Աշխարհագրութիւնից ուսուցիչը կրկնելու յե տվել
կլիմայական դոտինները: Հայերենից պետք ե գրենք առ
վորել բայի խոնարհումը ապառնի ժամանակով:

Բնագիտութիւնից ընկ. Ստեփանյանը տվել ե «Ո
ղը» կրկնել: Այս ե բոլորը:

Այսոր ուսերենի ուսուցիչը վերադարձրեց վերջին
թելագրութիւնը: Իու յերեք սխալ ես արել:

Ճտեսութիւն:

Իո ընկեր՝ Պողոս

1936 թ. դեկտեմբեր 15-ին

IV. ԿՈԶԱԿԱՆ ԲՍՌԵՐԸ ՆՍԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ
ՄԵՃ

53. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք ուժեղ արտասանվող բառը:

ընկերներ, յեկե՛ք կապմակեր-
պե՛նք շերի՛նք անկշուն:

Այն բառերը, վորոնք ցուլց են տալիս, թե ում
ենք դիմում մի բան ասելու կամ հարցնելու համար,
կոչվում են կոչական:

54. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք կոչականները:
Հարվածաչի՛ն, շմոռանսս պայմանագրի՞դ կետերը
կատարել: Պիոներներ, բներ կառուցե՛ք թռչունների հա-
մար: Յերեխաներ, պարզ, մաքուր, գեղեցիկ և անսխալ
գրեցե՛ք: Պիոներ, պատրաստ ե՞ս կատարելու լենինի ա-
սածները:

1. Յեթե կոչականը նախադասության սկզբ-
բում է՝ նրանից հետո դրվում է ստորակետ:
Կոչականի վրա շեշտ է դրվում:

55. Արտագրեցե՛ք: Չմոռանա՛ք կոչականի վրա շեշտ դնել:
Հմռան խաղեր
Յեկե՛ք, յեկե՛ք, մանուկնե՛ր,
Խաղանք ձմռան մեր խաղեր:

2. Յեթե կոչականը նախադասության մեջտեղ է
ընկնում, յերկու կողմից առնվում է ստորակետների
մեջ:

56. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք կոչականը
 Դեպի աշխատանք
 Որերն անցան հանգստի,
 Գործի անցնենք, ընկերնե՛ր:

3. Յեթե կոչականը նախադասութեան վերջն է
 ընկնում, նրանից առաջ դրվում է ստորակետ:

57. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք կոչականները:

Ընկերներ, վնչ մի որ չբացակայեք դպրոցից: Վնչ
 մի որ, ընկերներ, չբացակայեք դպրոցից: Վնչ մի որ
 չբացակայեք դպրոցից, ընկերներ: Կնւժ, քեզ կասեմ,
 կնւլա, դնւ լսիր:

58. Արտագրելիս դրեք բաց քողած կետագրութեան նշան-
 ները (ստորակետները յիվ շեշերը):

Աշուհ

Արի աշուհ	Մեծ-մեծ տանձեր
Արի նախաշուհ	Խնձոր ու նուշ
Արի ու բեր	Մրդեր անուշ:
Շատ բարիքներ	Արի աշուհ
Հասած դեղձեր	Արի նախաշուհ:

59. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք կոչականներն իրենց լրացումներով:

Հավերհ սւր են

Ձսւ, ջսւ, շսւ, չսւ, իմ հավիկներ,
 ձերմակ ճուտեր, հով մարիկներ,
 Գնւք, ճրտճրտան սիրոն ճուտեր,
 Յեկեք, կերեք ձեր հատիկներ:
 Ժիր Մովինար, անսւշ ժորժիկ,
 Հակակ, Արմիկ, Խորեն, Մաղիկ,
 Յեկեք, տեսեք, սւր են հավեր:

Կոչականը նույնպես կարող է ունենալ իր
լրացումները:

Կոչականի լրացումները կոչականից վորելի
կետով չեն բաժանվում և կոչականի շեշտն ընդունում
են իրենց վրա:

60. Կազմեցեք նախադասութուններ, վորոնց մեջ հե-
տեվյալ բառերը կոչականներ լինեն:

Արեւմուտքի պրոլետարներ, հերոս ողաշուններ,
խորհրդային գիտնականներ

61. Այնպես փոփոխեցեք տրված որինակները, վոր յե-
թական իր լրացումներով դառնա կոչական, իսկ բայը դրվի
հրամայական ձևով:

Աղմկում է կանաչ անտառը Ուժգին հարվածն
իջնում է Չանասեր Արամը լավացնում է ձեռագիրը

Որինակ. Աղմկիր, կանաչ անտառ:

V. ՄԻ ՔԱՆԻ ՅԵՆԹԱԿԱՆԵՐՈՎ ՅԵՎ ՄԻ ՔԱՆԻ ՍՏՈՐՈԳՅԱԼՆԵՐՈՎ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒ- ԹՅՈՒՆՆԵՐ

ա) ՄԻ ՔԱՆԻ ՅԵՆԹԱԿԱՆԵՐՈՎ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

62. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք յենթակաները:

Վազրը, առյուծը, բորենին իրենց վանդակներում
ապաստում ելին լուսանալուն:

Հաչատանում աճում են բամբակ, խաղող, ծխախոտ:

Նախադասութեան մեջ կարող եւ լինել մի քանի յենթականեր:

Մի քանի յենթականերով նախադասութեան մեջ յենթականերն իրարից բաժանւում են ստորակետներով:

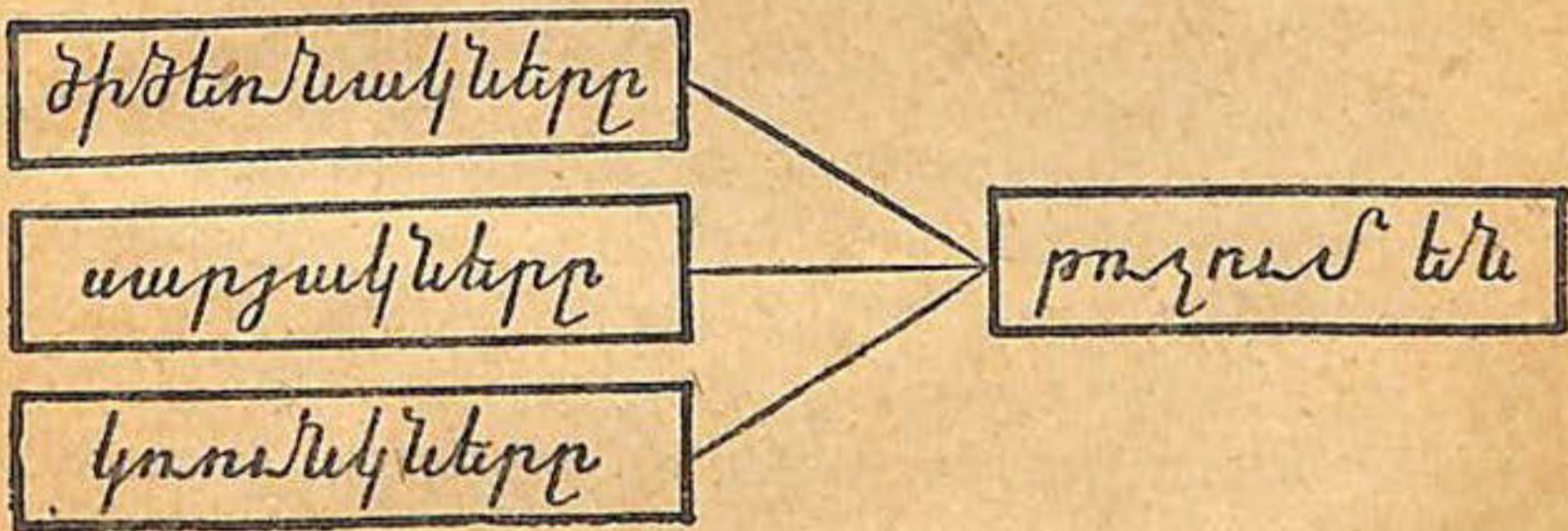
63. Արտադրեցեք մի քանի յենթականերով նախադասութեանները և դրեք բաց քոլամ ստորակետներ:

Հետու հլու սխում սարերը ծովը գետինը ծածկւած են սառույցով:

Ախուրյանը Սեյլ ջուրը Չանգուն թափւում են Արաքս գետը:

Թիֆլիսը Գուժալիսը Փոթին Ստալինիքը դանւում են Վրաստանում:

64. Այս գծադրում տրւած մի քանի յենթականերով նախադասութեանն արտադրեցեք սովորական ձեւով:

65. Համեմատեցեք հետեւյալ մի քանի յենթականերով նախադասութեանները նախորդ նախադասութեանների հետ և գտեք՝ ի՞նչ տարբերութիւն կա կետագրութեան մեջ:

Սուրենը, Պետիկը և Արտավազը նվագում են:

Արագածը, Մայմեխը և Արայի սարը դանւում են Հայաստանում:

Յեթե մի քանի յենթականերով նախադասու-
թյան մեջ վերջին յենթականից առաջ և շաղկապ է
մտնում, ապա դրանից առաջ ստորակէ՛Տ չի դրվում:

66. Արտադրելիս չուրաքանչյուր նախադասության մեջ
ընդգծեցեք բոլոր յենթակաները և դրե՛ք բաց բողած ստորակէ-
ճեր:

Արիիկը Գրիգորը և Զարիկը մտան պիտներական
կազմակերպության մեջ:

Ասիան Յեվրոսյան Աֆրիկան Ավստրալիան դանվում
են արեվելյան կիսադնդում:

Մեքենա-տրակտորային կայաններում կան տրակ-
տորներ կոմբայններ շարքացաններ սերմագտիչներ և
կալսող մեքենաներ:

67. Ինքներդ ասացեք մի քանի յենթականերով նախա-
դասություններ և շաղկապով, ապա դրի՛ առեք՝ պահանջված կե-
ճերը դնելով:

68. Համեմատեցեք հետևյալ մի քանի յենթականերով
նախադասությունները №№ 62 և 65 աշխատանքներում արված
նախադասությունների հետ և գտե՛ք՝ ինչ տարբերություն կա կե-
սադրության մեջ:

Խորհրդային միությանը գոր-
ծարաններում պարբերական են
և՛ փրակցորդներ, և՛ կոմբայն-
ներ, և՛ սալառնակներ, և՛ դի-
րիժաբլներ, և՛ փանկեր.

Յեթե մի քանի լեռնախառնորով նախադասու-
թյան մեջ և շաղկապը կրկնվում է լեռնախառնորից
առաջ, ապա սկսած լեռկրորդից յուրաքանչյուր և
շաղկապից առաջ դրվում է ստորակետ,

կրկնվող բոլոր և շաղկապների վրա շեշտ է
դրվում:

69. Արտագրելիս յուրաքանչյուր նախադասության մեջ
ընդգծեցեք բոլոր լեռնախառնորը և դրե՛ք բաց քողած ստորակետ-
ները յեվ շեշտերը:

Յեվ թուճանյանը և Ննկոյանը և Զորյանը գրել են
նաև մանկական գրքեր:

Յեվ Լենա և Յենիսեյ և Ոք և Պեչորա և Հյուսիս-
սային Դվինա գետերը թափվում են Հյուսիսային Սա-
ռուցյալ ովկիանոսը:

70. Ինքներդ ասացեք մի քանի լեռնախառնորով նախա-
դասություններ՝ կրկնվող և շաղկապներով, ապա գրեցեք՝ պա-
հանջված կետերը դնելով:

71. Արտագրեցեք՝ բաց քողած ստորակետներն ու շեշտերը դր-
նելով:

Յես դու նա շատ կանոնավոր ենք պահում մեր տես-
րակները:

Յես դու և նա գնացինք «Առաջին պատկոմներ» պի-
եսը տեսնելու:

Յեվ յես և դու և նա գնացինք «Գիքոր» կինոնկարը
տեսնելու:

72. Արտագրելիս դրեք բաց քողած ստորակետները յեվ շեշտերը:

Զվոդ թռչուններ

Աշնանը գեպի տաք լեռկիրներ են չվում սարցակ-
ները ծիծեռնակները կռուսկները արծիվները բազեները:

Չվող թռչունները չվում են կամ Յեղիպոսս կամ Հընդ-
կաստան կամ Աֆրիկա կամ Արարիա: Երանք երակը-
վում են մոծակներով ել թրթուռներով ել սալ դարով ել
վորդերով ել: Այդ պատճառով Երանք չեն կարող տանել
մեր լերկրի խիտ սառնամանիք ձմեռը: Մեզ մտա ձըմ-
ռանը մտում են ազոալիտն ու ճնճոտ կներք:

Բ) ՄԻ ՔԱՆԻ ՍՏՈՐՈԳՅԱԼՆԵՐՈՎ ԿԱՍԵՄԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

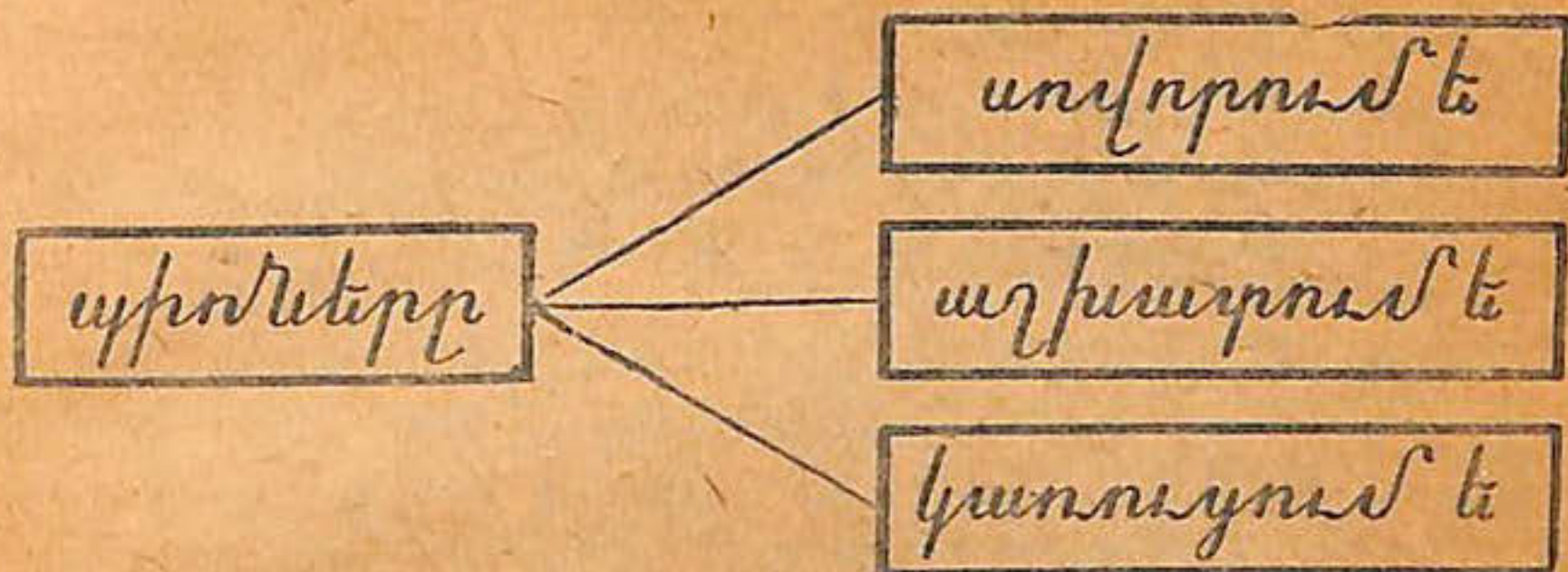
73. Բացատրեցեք ստորակետների գործածության դեպքե-
րը հետևյալ՝ մի քանի ստորագյալներով նախադասաբյուսների մեջ:

Կոմիսյեր Խեչում, կալսում,
գեասկարորում է:
Ժիրուպյանը թռչում, լողում,
սահում է:

Նախադասության մեջ կարող են լինել մի քա-
նի ստորագյալներ:
Մի քանի ստորագյալներով նախադասության
մեջ ստորագյալներն իրարից բաժանվում են ստ-
րակետներով:

74. Սրտագրեցեք գծագրերում դրված մի քանի ստոր-
ագյալներով նախադասությունը:

Չնուանա՛հ նախադասությունն սկսել մեծատառով յեվ նախա-
դասության վերջում վերջակետն ու կրկնվող ստորագյալներից հետո
ստորակետները գնիլ:

75. Արտագրելիս գրեք բաց թողած ստորակետները:

Ուսուցիչը սովորեցնում էր թում դաստիարակում է
 Աշակերտը կարդում գրում հաշվում պատմում նկարում է:

76. Ինչո՞վ է տարբերվում այս նախադասությունների կետադրությունը № 73-ի I նախադասության կետադրությունից:

Կոնֆաչեր եւշում, կայում
 և փեսակարում է:

Կոնֆաչեր և՛ եւշում, և՛ կայում,
 և՛ փեսակարում է:

77. Արտագրելիս գրեք բաց թողած ստորակետները և շեշտերը:

Աշակերտը կարդաց գրեց հաշվեց պատմեց և նկարեց:

Աշակերտը և կարդալու չէ և գրելու չէ և հաշվելու չէ և պատմելու չէ և նկարելու չէ:

Միծեանակը բուն եր շինում
 Յեզ շինում եր և յերգում
 Ամեն մի շուղ կպցնելիս՝
 Առաջվա բունն եր հիշում:

78. Ինքներդ ասացեք մի քանի ստորագրաներով նախա-
 դասութչուններ նախ՝ առանց և շաղկապի, ապա՝ և շաղկապով,
 մեզ՝ կրկնվող և շաղկապներով. վերջում զբեցեք՝ պահանջված
 կետերն ու շեշտերը դնելով:

79. Կարդացեք նախ՝ առաջին և ապա՝ յերկրորդ նախա-
 դասութչունները. ինչօ՞վ ե տարբերվում յերկրորդ նախադասու-
 րյունն առաջին նախադասութչունից:

Բազմի 26 կոմունալներն էր
 էին շահունջալը, ճարարիչեան,
 Նայսբեկովը, Ֆրոյտրովը և ուրիշ
 ներք:

Բազմի 26 կոմունալներն էր
 էին հեպտեմալ ընկերները՝
 շահունջալը, ճարարիչեան, Նայսբե-
 կովը, Ֆրոյտրովը և ուրիշները:

Հաճախ նախադասութեան մեջ դրվում է մի
բառ կամ բառեր, վորոնք ցուցց են տալիս, վոր շա-
րունակութեան մեջ թվարկում է լինելու:

Թվարկվող բառերից առաջ բուրք է դրվում:

80. Արտագրեցեք՝ բաց բոլոր յեւ ստորակետները
դնելով:

Մեր աշխատանքի սենյակը ձեռք բերեց հետեւյալ
գործիքները մուրճ անկյունաչափ սղոց: Մենք գրաւոր
աշխատանքներ կատարում ենք հետեւյալ առարկաներից
հայոց լեզվից ռուսաց լեզվից թվաբանութեանից: «Հակ-
տեմբերիկ»-ի մշտական աշխատակիցներն են Արաքսը
Սիմակը Սերիկը Զորյանը և այլն:

81. Արտագրելիս տարուակեցե՛ք թվարկումները և գրեք պա-
հանջված կետերը:

Մենք սովորել ենք բոլոր գործողութեանները . . . . :
Փոթորկից հետո ծովափին մենք գտանք գանազան ա-
ռարկաներ . . . . : Մարգագեանում աճում են բազմաթիւ
խոտեր . . . . : Սեւանա լճում կան համեղ ձկներ . . . . :

82. Մտածեցեք և գրեցեք նախադասութեաններ, վորոնց
մեջ թվարկումից առաջ բուրք պիտի գնել հետեւյալ բառերից հետո.

1) . . . . հետեւյալ գրքերը . . . . 2) . . . . գրեմական
պիսույքները . . . . 3) հարվածայիններն են . . . . 4) . . . .
դասասուններն են . . . .

VI. ՊԱՐԶ ՅԵՎ ԲԱՐԴ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐ

83. Արտագրեցեք նախ՝ համառոտ և ապա՝ բնդարձակ նախ-
ադասութեանները:

Ընդգծեցեք ստորոգյալները մեկ, իսկ յնքակալները՝ յերկու
գծով:

Ա շ ն ա ն ը

Որերը կարճացել են: Յեղանակը ցրտում է: Հաճախ
ամպ ու անձրեւի է լինում: Միջատներ չեն լերելում:
Թռչունները հեռոճեա՛ն չվում են: Բույսերն ու կենդա-
նիները նախապատրաստվում են ձմռանը դիմավորելու:

Միայն մի միտք արտահայտող նախադասու-
թյունը կոչվում է պարզ նախադասություն:

Համառոտ և ընդարձակ նախադասությունները
պարզ նախադասություններ են:

84. Արտագրեցեք:

Պարզ նախադասություններ

1) Յես ուզում ե՛լի գնալ ներկայացում: Արդեն ուշ էր:

2) Ուսուցիչը դասարան մտավ: Աշակերտները վտա-
քի կանգնեցին:

3) Գեւորգը դպրոց չեր լեկել: Նա հիվանդ էր:

Բարդ նախադասություններ

1) Յես ուզում ե՛լի գնալ ներկայացում, բայց ար-
դեն ուշ էր:

2) Ուսուցիչը դասարան մտավ, և աշակերտները
վտաքի կանգնեցին:

3) Գեւորգը դպրոց չեր լեկել, վաղուհետեւ նա հի-
վանդ էր:

Մեկից ավելի միտք արտահայտող նախադա-
սությունը կոչվում է բարդ նախադասություն:

Բարդ նախադասության մեջ պարզ նախադա-
սությունները գլխավորապես միանում են և (ու),
իսկ, բայց, վառ, յերբ, վաղուհետեւ շաղկապներով:

Բարդ նախադասության մեջ շաղկապներից ա-
ռաջ դրվում է ստորակետ:

85. Հետեւյալ պարզ նախադասութիւններից յուրաքանչյուրը գուցը միացրեք մեկ բարդ նախադասութեան մեջ և (ու), իսկ, բայց շաղկապներից վորեւի մեկի միջոցով:

Արամը ցերեկն աշխատում է գործարանում: Յերեկոյան հաճախում է բանֆակ:

Աղվեսը ցերեկը քնում է: Գիշերը վորսի լե դուրս գալիս:

Մենք պատերազմ չենք ուզում: Պատրաստ ենք դիմադրելու թշնամուն:

Մենք այստեղ կարդում ենք: Իսկ այդտեղ գրում ենք:

Աշնանը ծառերը մերկանում են: Բնութիւնը կամաց-կամաց մեռնում է:

Յերեկոյան շուտ ենք քնում: Սուսնայան վաղ ենք արթնանում:

86. Լրացրեք հետեւյալ բարդ նախադասութիւնները՝ անսխալաբար շաղկապներ դնելով:

Հ ա ն ե լ ու կ ն ե թ

Արածում է, . . . կով չէ: Զու լե ածում, . . . հավ չէ:

Յես շուր եմ, . . . ջրի վրա լողում եմ:

87. Արտագրեցեք: Բարդ նախադասութիւնների մեջ և շաղկապից առաջ դրեք բաց քողած ստորակետները:

1917թ. հուլիսին բանվորներն աջակցեցին Լենինին թաքնվելու և նա Պետրոգրադից հեռացավ:

Ամբոխը ցնցվեց և շատ դեմքեր գունատվեցին:

88. Լրացրեք հետեւյալ բարդ նախադասութիւնները՝ անսխալաբար շաղկապներ դնելով:

Բարսի ծառն էլ է շատ բարձրանում, . . . պատուղի ապլիս:

Փամի լոթին պետք է գալիք, . . . ութին ես լեկեչ:

Ելեկտրաքարը շարժվեց, . . . մենք գնացինք
Մենք լավացրել ենք մեր գիրը, . . . դեռ ան-
սխալ չենք գրում:

89. Լրացրե՛ք բարդ նախադասութիւնները
Վորսորդները գալլ տեսան, բայց . . .
Առաջին քառորդը վերջացավ, և . . .
Գարունը լեկավ, և . . .
Աշխատասեր աշակերտն առաջադիմում է, իսկ . . .
Լավագույն աշխատավորները պարզեվատրվում են,
իսկ . . .

90. Արտագրեցե՛ք:
1) Արեւը ծագեց: Արեւը իր վոսկեփայլ ճառագայթ-
ները տարածեց:
Արեւը ծագեց և իր վոսկեփայլ ճառագայթները տա-
րածեց:
2) Աշակերտները գնացին դպրոց: Աշակերտները
սկսեցին պարապել:
Աշակերտները գնացին դպրոց և սկսեցին պարապել:
3) Յես կերա: Յես խմեցի:
Յես կերա ու խմեցի:

Բարդ նախադասութեան մեջ և, ու շաղկապ-
ներից առաջ ստորակետ չի դրվում, ինքե նրանցով
կապվող նախադասութիւնների լենթական նուշնն է:

91. Կարդացե՛ք հոգիածը և բացատրեցե՛ք կետերի դործա-
ծութիւնը:

Աղվեսն ու նապաստակը
Մի ցուրտ ձմռան որ աղվեսը դուրս լեկավ վարսի
Հավի միս էր ուղում, բայց վախենում էր պուղի
չար շներից:

Հանկարծ թփի տակից դուրս թռավ նապաստակը,
և աղվեսն ընկավ նապաստակի լետեվից:

Նապաստակը փախավ, ազատվեց, իսկ աղվեսը մնաց
առանց վորսի:

92. Արտագրեցեք բարդ նախադասությունները և դրեք
բաց բոլոր ստորակետները:

Մեր դասարանը մրցանակ ստացավ վորովհետեւ
աշակերտների մեծ մասը գերազանցիկներ են:

Մենք պետք է բոլորս լինենք գերազանցիկների
շարքերում վորպեսզի լավ պայքարենք ուսման վորակի
բարձրացման համար:

Աշակերտները դպրոցում միշտ պետք է կատարեն
այն բոլոր առաջադրանքները վոր սալիս են նրանց ու-
սուցիչները:

93. Յուրաքանչյուր դուրս պարզ նախադասությունները
միացրե՛ք մի բարդ նախադասության մեջ՝ փակագծելու մտով
շաղկապների ոգնությամբ: Արտագրելիս, վորտեղ անհրաժեշտ է,
դրեք ստորակետ:

Անհրաժեշտ է շուտ-շուտ լողանալ: Կեդտից կաշվե
ծակոտիները ծածկվում են ու խանդարում քրտինքը
դուրս գալուն:

Նավթ չլինի: Ավտոմոբիլները, սավառնակները, ար-
բակատրները կանգ կառնեն:

Լսի՛ր: Ինչպիսի՞ լերաժշտություն է հնչում անտա-
ռում:

(վորովհետեւ, յեթե, թե)

94. Ինքներդ ասացեք լերկուական պարզ նախադասու-
թյուններ և ապա միացրե՛ք մի բարդ նախադասության մեջ:

95. Արտագրեցեք և բարդ նախադասությունների մեջ դը-
րեք բաց բոլոր ստորակետները:

Բանվորները յերեխաները Ֆաշիստները
ճիրաններում

Ֆաշիստական Բեռլինում գունատ Հաննը որերով
քաղցած և ծուլ վորովհետև նրա ծնողները գործա-
զուրկ են: Յերբ նրա հայրիկն ու մայրիկը խոսում են
մեր կարմիր լերկրի մասին Հաննը թողնում և խաղը և
բռնում: Հաննը շատ է նախանձում մեր հոկտեմբերիկնե-
րին վորովհետև մեր լերեխաների նման մանկապարտեզ
չի գնում: Մի որ ել Հաննը չխաղաց ու շատ տխրեց
վորովհետև հակաֆաշիստական բանվորական ցույցի ժա-
մանակ նրա ծնողներին վոստիկանները ծեծել էին ու-
տինե մտրակներով:

96. Կարդալիս ասացեք՝ վորտե՞ղ են բաց բողնված սոսո-
կետներ:

Հոկտեմբերիկները

Արամը Գեղամը և Պաշիկը գանվում էին մի կող-
լեկտիվում և սովորում էին լերդեր խաղեր արտասա-
նաթյուններ:

Մի որ դեկավարը հայտնեց վոր ամեն մի հոկտեմ-
բերիկ պետք է տանը դպրոցականի անկշուն կազմա-
կերպի:

97. Հետեվյալ հողվածից կարդացեք նախ՝ միայն բարդ,
այդ՝ բնդաբնակ և հետո՝ համադաս լրացումներով նախադասու-
թյունները:

Ձեյրանի ձագը

Մի անգամ հայրս տուն բերեց մի նորածին կեն-
դանի: Նա կարմրավուն, կարճ մազերով, կղակավոր, լեր-
կար ու բարակ վոտքերով, կարճ պոզերով, խլշալիկ ա-
կանջներով անհանգիստ մի կենդանի լեր:

Մեր Ձեյրանի ձագն էր: Յերբ ընտելացավ, վազում
եր մեր լետեվից, ու մենք խաղում էինք միասին:

VII. ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐԻ Ի ՅԵՎ ՈՒ ՀՈԼՈ-
ՎՈՒՄՆԵՐԸ

Ի ՀՈԼՈՎՈՒՄ

98. Հոլովեցեք sbsռակ գոյականի նման հետեվյալ գոյա-
կանները:

կոմիերիտական, կոլտնտեսական, բանվորը, գործա-
րան, հանքանոս, սկեմզան, ցեմենտ, պղինձ, Գուրգեն,
Արատ, գրատախտակ, գիրք, ուսուցիչ, թուղթ, բուն

Յ Ե Ղ Ա Կ Ի

- Ուղղ. տեարակ (տեարակը)
- Սեռ. տեարակի
- Տր. տեարակի (տեարակին)
- Հայց. տեարակ (տեարակը)
- Բաց. տեարակից
- Գործ. տեարակով
- Ներգ. տեարակում

Հ Ո Ղ Ն Ա Կ Ի

- Ուղղ. տեարակներ (տեարակները)
- Սեռ. տեարակների
- Տր. տեարակների (տեարակներին)
- Հայց. տեարակներ (տեարակները)
- Բաց. տեարակներից
- Գործ. տեարակներով
- Ներգ. տեարակներում

ՈՒ ՀՈԼՈՎՈՒՄ

99. Հոլովեցեք այգի գոյականի նման հետեվյալ գոյական-
ները:

կաղի, Հայկունի, աշակերտուհին, ուսուցչուհի, ուսու-

ի, Մարտունի, դոսի, դարի, խնձորենին, կազնի, Վանի,
շոգի

Յ ե դ ա կ ի

Ողղ. այգի (այգին)
Սեռ. այգու
Տր. այգու (այգուն)
Հայց. այգի (այգին)
Բաց. այգուց
Գործ. այգով
Ներգ. այգում

Հ ո գ ն ա կ ի (ի ն չ ա յ ե ս Ի հ ո լ ո Վ ու մ ք)

Ողղ. այգիներ (այգիները)
Սեռ. այգիների
Տր. այգիների (այգիներին)
Հայց. այգիներ (այգիները)
Բաց. այգիներից
Գործ. այգիներով
Ներգ. այգիներում

Գոյականի հոլովումը վորոշվում է լեզակի սե-
ռականի վերջավորութամբ:

Ի հոլովման պես հոլովվում է գոյականների
մեծ մասը:

Ո՞ր հոլովմանը պատկանում են այն գոյական-
ները, վորոնք լեզակի ուղղականում վերջանում են
ի-ով:

Հոլովելու ժամանակ բառի վերջին փակ (բա-
ղաձայնով վերջացող) վանկի՝ ի և ու ձայնավորները
կարող են ը դառնալ (վոր չի գրվում), կամ դառա-
րնկնել, որինակ՝

գիրք-գրքի-գրքի,   թուղթ-թղթի-թղթի,
ամիս-ամսի,   անասուն-անասնի

Հոգնակիում համարյա բոլոր գոյականները հոլով-
վում են ի հոլովման պես:

100. Հորովեցեք:

լիճ, գիծ, ամիս, կիր, ցից, գիր, լերկիր, լերգիչ

Մկրտիչ

գունդ, ջուր, անասուն, սուր, հուր, կարկուտ, բլուր

101. Շարունակեցեք հորովելը:

Յ ե գ ա կ ի

Ուղղ. ձու	կատու	վերարկու
Սեռ. ձվի	կատվի	վերարկվի (ուի)

Հ ո գ ն ա կ ի

Ուղղ. ձվեր	կատուներ	վերարկուներ
Սեռ. ձվերի	կատուների	վերարկուների

Ու-ով վերջացող միաստնի բառերի (բու, ձու, լու) ձայնավորը հորովելու ժամանակ փոխվում է վ-ի. որինակ՝ ձվի, ձվից, ձվեր, ձվերի...: Ու-ով վերջացող բազմամասնի բառերի ու-ն միայն լեզակիում է վ-ի փոխվում, իսկ հոգնակիում՝ վոչ. որինակ, կատու, կատվի, կատվից, բայց՝ կատուներ, կատուների...: վերարկու, վերարկվի, վերարկվից, բայց՝ վերարկուներ, վերարկուների...:

102. Վերսհիշյալ ձեզով հորովեցեք:

բու, լու, առու, Բաքու, լեղջերու, Դավալու, Դամարլու, լեզու, մեղու

VIII. ԳՈՅԱԿԱՆԱԲԱՐ ԳՈՐԾԱԾՎՈՂ ԱԾԱ-
ԿԱՆՆԵՐԻ ՀՈՂՈՎՈՒՄԸ

103. Արտագրեցեք միայն ածականները:

Յես ունեմ սեզ, կարմիր և կապույտ մատիտներ:
Կարմիրներին ձեռք չեմ տվել, իսկ կապույտներից մեկը
տվել եմ Հասմիկին: Յես ամենից շատ սեզով եմ գրում,
իսկ կարմրով ու կապույտով նկարում եմ: Այսոր կար-
միր մատիտով վարդ նկարեցի, իսկ կապույտ մատիտով
մանուշակ:

104. Հոլովեցեք հետեվյալ դոյականները՝ իրենց վրա դրած
ածականներով:

կարմիր գրոշ, պաշտառ արեզ, քաղցր շաքար, խա-
քամանի աղվես

Գ ո յ ա կ ա ն ի հ ո լ ո Վ ՈՒ Մ Ը ա ծ ա կ ա ն ի հ ե տ

Յ ե ղ ա կ ի

Ո ղ ղ.	վախկոտ	նապաստակ
Ս ե ո.	վախկոտ	նապաստակի
Տ ր.	վախկոտ	նապաստակի
Հ ա յ ց.	վախկոտ	նապաստակ
Բ ա ց.	վախկոտ	նապաստակից
Գ ո ռ ծ.	վախկոտ	նապաստակով
Ն ե ռ գ.	վախկոտ	նապաստակի մեջ

Հ ո ղ ն ա կ ի

Ուղղ.	վախկոտ	նապաստակներ
Սեռ.	վախկոտ	նապաստակների
Տր.	վախկոտ	նապաստակների
Հայց.	վախկոտ	նապաստակներ

Բաց. վախկոտ նապաստակներից
 Գործ. վախկոտ նապաստակներով
 Ներգ. վախկոտ նապաստակների մեջ

Գոյականի հետ գործածվող ածականը ան-
 փոփոխ է մնում՝ չի հոլովվում:

105. Հոլովեցեք վորոշող հոգով գոյականաբար գործածված
 հետեւյալ ածականները:

սեւը, կարմիրը, վատը, լերկարը, վախկոտը

Գոյականաբար գործածված ածականների
 հոլովումը

	Յեղակի	Հոգնակի
Ուղղ.	լավը	լավերը
Սեռ.	լավի	լավերի
Տր.	լավի (ն)	լավերի (ն)
Հայց.	լավը	լավերը
Բաց.	լավից	լավերից
Գործ.	լավով	լավերով
Ներգ.	լավի մեջ	լավերի մեջ

Յերբ ածականը գործ է ածվում առանց գոյա-
 կանի, ընդունում է վորոշող հոգ և հոլովվում և գո-
 յականի նման:

106. Կազմեցեք նախադասություններ, վորոնց մեջ առա-
 ջափոք բանփոք բաները գործածված լինեն բոլոր հոլովներով:

107. Հոլովեցեք առաջադեմը ածականն առանց գոյականի
 և գործածեցեք նախադասությունների մեջ:

108. Արտագրեցեք:

Սեւ ծով, կարմիր ծով, Հյուսիսային Սառուցյալ
 ավիանոս, Նոր-Բալադեա

Այն ածականները, վորոնք գոյականների հետ
միասին կազմում են հատուկ անուն, սկսվում են
մեծատառով:

109. Հոլովեցեք ընդդժված ածականները գոյականների
հետ միասին:

Կապույտ գլխով, կանաչ վոսով,
Յես ծաղիկ եմ անուշ հոտով:

IX. ԹՎԱԿԱՆ

110. Արտագրեցեք միայն շեղագրով տպված բառերը:

Մ ե Ր Դ Ա Ր Ո Յ Ը

Մեր տարրական դպրոցն ունի ՏԱՍ դասարան: Մեր
դասարանն ունի ԲԱՌԱՍՈՒՆ սովորող, ՎՈՐԻՅ ԲԱՆԵՐԿՈՒԱՐ
տղաներ են, ԽԱԿ ՏԱՍՆՈՒՅՐ՝ աղջիկներ: Մեր դասարա-
նում կա յԵՐԵՍՈՒՆ պիոներ: Սովորողներից ութը գերա-
զանցիկներ են: Վառ սովորողներ միայն յԵՐԿՈՒ հոգի
յեն: Ամեն որ ունենում ենք չորս կամ հինգ դաս: ՅՈՒ-
ՐԱՋԱՆՆՅՈՒՐ դասը տեղում է ԲԱՌԱՍՈՒՆ հինգ բոպե, ՎՈՔՐ
դասամիջոցները՝ ՏԱՍ բոպե, ԽԱԿ մեծ դասամիջոցը՝ ԲԱՆ
բոպե: Մեր դպրոցն ունի չորս առաջին, յԵՐԵԲ յԵՐԿՐՈՒՂ,
յԵՐԿՈՒ՝ յԵՐՐՈՂ և մեկ չՐՐՈՂ դասարան: Մեր դպրոցում
սովորում են յԵՐԵԲ հարյուր ութսունհինգ հոգի:

Մասրկանների քանակը կամ կարգը ցույց տվող
բառերը կոչվում են թվական:

111. Արտագրեցեք քվախանները:

Ծաղիկների ժամացույցը

Ծաղիկները բացվելու և փակվելու իրենց հատուկ ժամանակն ունեն:

Իրա հիման վրա մի գիտնական պատրաստել է ծաղիկների ժամացույց: Առավոտյան ժամի չորսին բացվում է լեռկնագուն ցիկորին: Կակաչը բացվում է ժամի հինգին, խոռտիկը՝ ժամի վեցին: Հասարակ վաղինակը բացվում է ժամի իննին, իսկ արեվածաղիկը՝ ժամի տասներկուսին:

Քանակ ցույց տվող թվախանները կոչվում են քանակական և պատասխանում են քանի՞, վա՞ր՞ա՞ն կամ ինչ՞ա՞ն հարցերին:

112. Արտագրեցեք սույն վերջավորութուն ունեցող թվախանները:

ՔԱՆԱԿԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐ

մեկ	տաս	տասնմեկ	քսաներկու
երկու	քսան	տասներկու	լեռեսուներեք
երեք	լեռեսուն	տասներեք	հիսունվեց
չորս	քառասուն	տասնչորս	հարյուր
հինգ	հիսուն	տասնհինգ	հարյուրմեկ
վեց	վաթսուն	տասնվեց	լեռեք հարյուր
յոթ	յոթանասուն	տասնյոթ	հազար
ութ	ութսուն	տասնութ	միլիոն
ինն	իննսուն	տասնինն	միլիարդ

113. Գրեցեք լրիվ պատասխանները, քվերը գրեցե՛ք ցանկում:

Քանի՞ տարի ունի պարը: Քանի՞ ամիս ունի տարին: Քանի՞ որ ունի տարին: Քանի՞ վեցորդակ ունի ամիսը:

Քանի որ ունեն սեպտեմբեր, հոկտեմբեր և փետրվար
ամիսները: Քանի ժամ ունի որը: Քանի րոպե ունի ժա-
մը: Քանի վայրկյան ունի րոպեն: Քանի եջ ունի այս
դասագիրքը: Քանի տառ կա այս դասագիրքի յուրաքան-
չաք առողում:

114. Թվանշաններով տպված թվականները գրեցե՛ք թաներով:

Ո գ տ ա կ ա ը թ ո չ ու ն ն ե ը

Ծիծեռնակը կոտորում է որակա՛ն մինչև 5000 միջատ:
Սարլակը կոտորում է տարեկա՛ն 1 000 000-ից ավե-
ր միջատ:

115. Արտագրեցե՛ք և ընդգծեցե՛ք կարգ ցույց տվող թվա-
կանները:

Տ ա ը վ ա ա մ ի ս ն ե ը ը

Տարին ունի տասներկու ամիս: Առաջին ամիսը կոչ-
վում է հունվար, չերկրորդ ամիսը՝ փետրվար, չերրորդ
ամիսը՝ մարտ, չորրորդ ամիսը՝ ապրիլ, հինգերորդ ամի-
սը՝ մայիս, վեցերորդ ամիսը՝ հունիս: Հետո դալիս են
հուլիս, ոգոստոս, սեպտեմբեր, հոկտեմբեր, նոյեմբեր և
դեկտեմբեր ամիսները:

Կարգ (դաս) ցույց տվող թվականները կոչվում
են դասական և պատասխանում են վո՛րերորդ կամ
խանթ՛երորդ հարցերին:

116. Արտագրեցե՛ք նախ՝ չորրորդ, ապա՝ չերկրորդ և հետո՝
տասըին սյուլնակների դասական թվականները:

Դ Ա Ս Ս Կ Ա Ն Թ Վ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր

առաջին	հինգերորդ	տթերորդ
	վեցերորդ	ութերորդ

իննեւորդ

հարչուրեւորդ

լերկւորդ

տասեւորդ

հաղարեւորդ

լերւորդ

տասնմեկեւորդ

միլիոնեւորդ

չորրորդ

Քանակական թվականները դասական դարձ-
 նելու համար ավելացնում ենք ռորդ (լերկւորդ, լեր-
 ւորդ, չորրորդ) կամ եւորդ (հինգեւորդ, վեցեւորդ)
 վերջածանցները:

Բացառութիւնն է կազմում առաջին բառը:

117. Արտագրեցեք. չմտանաք յերրորդ և չորրորդ դասական
 թվականների մեջ յերկու ք գրել իրար յեանկից:

Չորս լեզրայր են. չորսն էլ ջոկ-ջոկ ունեն հասակ,
 պարզեպներն են հաղար տեսակ: Փոքր լեզրայրն է պա-
 տանի, բողբոջ, տերեւի, սաղարթ ունի: Յերկրորդ լեզ-
 րայրն է լերիտասարդ, տալիս է մեզ անձրեւի առատ:
 Յերրորդ լեզրայրն է չափահաս, մրդերով լի ունի մի
 թաս: Չորրորդ լեզրայրն է ծերունի, ցուրտ ու խափար
 շալիած ունի:

118. Գրեցեք առաջինից մինչև վեց համեւորդ դասական թվա-
 կանները:

119. Արտագրելիս յուրաքանչյուր թվականից առաջ փա-
 կազծելու մ գրեցեք հարցը՝ քանի՞ (վճր) կամ քանի՞ եւորդ
 (վճրերորդ):

Լենինը մեռավ հիսուհուշորս տարեկան հասակում
 (1924 թվի հունվարի 21-ին, լերեկոյան ժամը 6-ին):
 1937 թվին տոնելու լենք Հոկտեմբերյան հեղափոխու-
 թյան 20-րդ տարեդարձը: Հայաստանը խորհրդայնացավ
 հաղար ինն հարչուր քսան թվի նոյեմբերի քսանիննին:
 Հոկտեմբերը X, իսկ նոյեմբերը XI ամիսն է և յարեւմ

(412 թվին) հնարեցին հայոց տառերը և սկսեցին գրել հայերեն գրքեր, իսկ ժՁ դարում (1512 թվին) ապագրվեց առաջին հայերեն գիրքը: Այն ինչ ծառ է. տասներկու ճյուղ ունի՝ ամեն մի ճյուղին յերեսուն տերեւ: Այն ինչն է. չորս արծիվ, տասներկու բազե, յերեք հարյուր վաթսուներկու սարյակ մի ձու չեն ամել:

Հայերենում դասական թվականները կարող են արտահայտվել սովորական, հռոմեական քվանցաններով և կամ հայերեն սառեքով այս ձևով.

1-ին	2-րդ	3-րդ	4-րդ	5-րդ	6-րդ	7-րդ	8-րդ	9-րդ	10-րդ	11-րդ
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է	Ը	Թ	Ժ	ԺԱ

120. Շարունակեցեք հոլովելը:

Ուղղ.	յերկու	գիրք	չորրորդ	դասարան
Սեռ.	յերկու	գրքի	չորրորդ	դասարանի
Տր.	.....	.....	.....	.....

Յերթ թվականները գոյականի հետ միասին են գործածվում, չեն հոլովվում:

Թվականի հետ գոյականը մեծ մասամբ գրվում է յեզակի:

121. Արտագրելիս ընդգծեցեք թվականները:

Մեկը՝ բոլորի համար, բոլորը՝ մեկի համար: Մեկին ավելացնենք մեկ՝ հավասար է յերկուսի: Չորսից հանենք յերկու՝ հավասար է յերկուսի: Յերեքը բաղմասլատկենք վեցով՝ կատանանք տասնութ: Ինչի յե հավասար իննսունի կեսը: Ինչ կատայվի, յեթե քառասունի կեսն ավելացընենք հիսունին: Յերրորդ դասարանը յետ չի մնում չորրորդից:

Յերբ թվականները առանց գոյականի լին գործածվում, ընդունում են վորոշող հոգ և հոլովվում են գոյականների ի հոլովման ձևով:

Յեկու հոլովվելիս՝ ընդունում է ս տառը՝ յեկուսի, յեկուսից, յեկուսով, յեկուսում:

122. Հոլովեցեք մեկ, յեկու, յեքե, հինգ, քսան, քառասունչորս, յեկրորդ, վեցերորդ թվականները:

123. Թվանշաններով տպած թվականները գրեցեք տառերով:

$6 + 4 = 10$	$3 \times 5 = 15$	$\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 1$
$70 + 30 = 100$	$20 \times 10 = 200$	$\frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{3}{4} = \frac{3}{2}$
$8 - 3 = 5$	$8 : 2 = 4$	$\frac{1}{4} - \frac{1}{16} - \frac{3}{16} = \frac{1}{4}$
$30 - 10 = 20$	$100 : 4 = 25$	$\frac{1}{3} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{6}$

X. ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

124. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք անձնական գերանունները:

Յես այսոր իմ դասը պատասխանեցի: Մենք այս ամառ ձեզ մոտ հյուր կգանք: Ինչ լավ ես նվագում: Իսկ բոլորդ բաժանորդագրվել եք «Հոկտեմբերիկ» ամսագրին: Նա ստանում է «Պիոներ կանչ»: Նրանք իրենց աներում ունեն փոքրիկ գրադարաններ:

125. Փակագծերում տրված անձնական դերանունները
 դրեր կետերի տեղը՝ պահանջված հոլովով:

. . . . (յես), ... (դու) և . . . . (նա)
 գնահատականները գերազանց են: . . . . (յես), ...
 (դու) և . . . . (նա) զրքեր նվիրեցին: . . . . (յես),
 . . . . (դու) և (նա) սիրում են բոլոր ուսուցիչները:
 (յես), (դու) և . . . . (նա) որինակ են վերցնում:
 . . . . (յես), ... (դու) և (նա) պարծենում են:
 . . . . (յես), ... (դու) և . . . . (նա) մեջ մեծ
 փոփոխութուն ե կատարվել:

Որինակ՝ իմ, քո և նրա գնահատականները գերա-
 զանց են:

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՀՈՂՈՎՈՒՄԸ

Յեղակի թիվ

Ուղղ.	յես	դու	նա
Սեռ.	իմ	քո	նրա
Տր.	ինձ	քեզ	նրան
Հայց.	ինձ	քեզ	նրան
Բաց.	ինձնից	քեզնից	նրանից
Գործ.	ինձնով	քեզնով	նրանով
Ներգ.	ինձնում	քեզնում	նրանում

Հոգնակի թիվ

Ուղղ.	մենք	դուք	նրանք
Սեռ.	մեր	ձեր	նրանց
Տր.	մեզ	ձեզ	նրանց
Հայց.	մեզ	ձեզ	նրանց
Բաց.	մեզնից	ձեզնից	նրանցից
Գործ.	մեզնով	ձեզնով	նրանցով
Ներգ.	մեզնում	ձեզնում	նրանցում

Դերանուաների բացառական, գործիական & ներգոյական հոլովները կազմվում են գոյականների նույն հոլովների վերջավորութուններով:

Անձնական դերանուաների մեջ հայցական հոլովը վերջավորությամբ նման է սրական հոլովին:

126. Կետերի տեղը դրեք անձնական դերանուաներ՝ պահանջված հոլովով:

. . . . պայմանագիր եմ կնքում: . . . . մրցման ետ հրավիրում: . . . . թելադրութունն անսխալ եք գրել: . . . . պարտավում ենք ընթերցանությամբ: . . . . կարդում եք «Կարմիր ծիլեր»: . . . . թղթակցում են պատի լրագրին: . . . . համար թատրոնի տոմար առավ: . . . . պես լավ վոչ վոք չի հերթապահում: . . . . Արամն . . . . հետ չեկավ ժողով: Առանց . . . . կինս չենք գնա:

127. Արտագրեցեք՝ կետերի տեղը համապատասխան գոյականներ դնելով:

. . . . (n^oվ) . . . . (ինչn^oվ) սղոցում է . . . . (ի^oնչ):
 . . . . (ովե^or) նամակ ստացան . . . . (ումի^oց):
 Մենք պարծենում ենք . . . . (ումn^oվ): . . . .
 (n^oւմ) գիրքը լավ է պահված: Արամը տեսավ . . . .
 (n^oւմ):

ՈՎ, ԻՆՉ ՀԱՐՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՀՈԼՈՎՈՒՄԸ

Յ ե դ ա կ ի			Հ ո գ ն ա կ ի	
Ուղղ.	նվ	ի՞նչ (ը)	ովքե՞ր	ի՞նչե՞ր (ը)
Սեռ.	նւմ	ի՞նչի	—	ի՞նչերի
Տր.	նւմ	ի՞նչի՞ (ն)	—	ի՞նչերի՞ (ն)
Հայց.	նւմ	ի՞նչ (ը)	—	ի՞նչե՞ր (ը)

Բաց.	ումից ինչից	—	ինչերից
Գործ.	ումով ինչով	—	ինչերով
Ներգ.	— ինչում	—	ինչերում

Ո՞վ, ի՞նչ կոչվում են հարցական դերանուններ:

128. Արտագրեցե՛ք՝ փակագծերում համապատասխան հարցական դերանուններ դնելով:

Հ ա կ ո թ Հ ա կ ո թ յ ա ն

Հակոբ Հակոբյանը ( ) Անդրկովկասի ( ) պրուլետարական անդրանիկ լերգիչն է: Հակոբ Հակոբյանի ( ) քնարը ( ) միշտ նվիրված է լեղել բանվոր դասակարգի ( ) համառ պայքարին ( ), ձգտումներին ( ) և ապրումներին ( ): Հակոբ Հակոբյանը ( ) հեղափոխութունից ( ) հետո ավելի մեծ թափով ու լեռանդով լերգում է մեր ( ) սոցիալիստական շինարարութեան ( ) վերելքը ( ): Հայտնի լին նրա «Գործարանների ( ) սերիան» ( ), «Կարմիր դարնան», «Բուլշևիկ և Շիրկանայր», «Վոլխովստրոյը» և այլն:

129. Արտագրեցե՛ք՝ հարցական դերանունների տեղ համապատասխան անձնական դերանուններ դնելով:

- . . . . . (ո՞վ) կարդում եմ, իսկ . . . . . (ո՞վ) գրում ես: . . . . . (ո՞վ) պատմում է դասը: . . . . .
- (ովե՞ր) մրցման պայմանագիր ենք կնքել . . . . . (ո՞ւմ) հետ: . . . . . (ովե՞ր) պետք լավացնեք ձեր ձեռագիրը: . . . . . (ովե՞ր) . . . . . (ումի՞ց) որինակ են վերցրել: . . . . . (ումո՞վ) մենք պարծենում ենք:

130. Սա դերանվան նման հոլովեցեք դա և նա դերանունները յեզակի և հոգնակի թվերով:

Ուղղ.	սա	սրանք
Սեռ.	սրա	սրանց
Տր.	սրան	սրանց
Հայց.	սրան	սրանց
Բաց.	սրանից	սրանցից
Գործ.	սրանով	սրանցով
Ներգ.	սրանում	սրանցում

Այս, այդ, այն, սա, դա, նա, սրանի, դրանի, նրանի — հոլովում են ցուցական դերանուններ:

Ցուցական դերանուններ՝ սա, դա, նա գործ են անում մենակ և հոլովում են:

Այս, այդ, այն մեծ մասամբ գործ են անում գոյականների հետ միասին և շունեն հոլովական վերջավորութուններ:

131. Արտադրելիս ընդդեցեք ցուցական դերանունները:

Այս գիրքը տուր այն աշակերտին: Այդ տետրակը խնամքով ե պահված:

Այս գիրքը ավեք այն աշակերտներին: Այդ տետրակները խնամքով են պահված:

Ահա այն աշակերտը. սա պիտներ ե:

Ահա այն գիրքը. լես այս կարգացել եմ:

Ահա այն աշակերտները. սրանի պիտներներ են:

Ահա այն գրքերը. լես սրանի կարգացել եմ:

Յես կարգացել եմ ռեֆրինդան կրուզոս-ն. լավ գիրք ե այդ:

Մի մասիս նվիրեցի ընկերոջս. նոր ելի գնել այն:

Յեն կարդացել են այդ գրքերը. լավ գրքեր են դը-
րանք:

Մատիտներ նվիրեցի ընկերներին. նոր ելի գնել
նրանք:

Այս իմ տետրն է, իսկ այդ՝ քոնը:

Սա իմ ընկերն է, իսկ դա՝ քոնը:

132. Կարդացեք փակագծերում դրված ցուցական գերա-
նունները՝ համապատասխան հոլով գործածելով.

Յնւյց տվեք . . . . (նա): . . . . (սա) մենք գոհ
ենք, իսկ . . . . (դա)՝ վնչ: . . . . (սա) գիրքը տը-
վեցի . . . . (դա): . . . . (սա) առա տետրակը: . .
. . (սրանք) ուղարկելու լեն ճամբար: . . . . (դրանք)
ընդունելու լեն պիտներ: . . . . (նրանք) նամակ սա-
ցանք:

XI. ՄՏԱՅԱԿԱՆ ՀՈԴԵՐ

133. Կարդացեք նախ՝ ձախ, ապա՝ աջ սյունակների նա-
խադասությունները: Վճիբ բառերի տեղ են գործածված գիբո,
գիբո, գիբո բառերը:

Իմ գիբո տվեցի Արամին:

Քո գիբո կազմեցին:

Նեա գիբո դասն:

Գիբո գվեցի Սրամին:

Գիբո կազմեցին:

Գիբո գրան:

Ս, դ, ն (ը) հոդերը, վորոնք դրվում են բառի
վերջը և նրան ավելացնում են իմ, քո, իր, մեր,
ձեր, իրենց գերանունների նշանակութուն՝ ցույց
տալով թե առարկան ում է պատկանում, կոչվում են
սացական հոդեր:

134. Բացատրեցեք ընդդժված բառերի վերջում գրված
սացական հոդի նշանակությունը:

Բ ա դ ի կ

— Բ ա դ ի կ, բ ա դ ի կ, կ ա ռ մ ի ը Թ ա թ ի կ,
Ո՞ւր ես գնում կամաց-կամաց,
Չագուկներդ չորս կողմդ առած,
— Յես գնում եմ ջուր գտնելու,
Չագուկներս լվանալու,
Չագուկներս մաքուր-մաքուր,
Իսկ ծուլը աղալքն եմ անմաքուր:

135. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք ստացական հոդերը:

Լինենք առողջ և ուժեղ

Առավոտյան սաղոնով լվա՛ն ձեռներդ, լերեսդ և պա-
րանոցդ:

Բերանդ վողողի՛ր և խոզանակով առամներդ մաքրի՛ր:

Կ ա տ ա կ

— Ո՞վ կա տանը:

— Ո՞վ. մարդ չկա, լես ու պապս, հացըս ու մալըս,
լերկու քուլըս, լերկու քեռիս:

136. Արտագրեցեք:

Ի մ սիրուն գիրք

Յես կաշխատեմ, ի՛մ սիրուն գիրք,
Քեզ միշտ պահել մաքուր ու նոր:
Թերթիկներիդ չեմ ծալծլի,
Կեղտոտ ձեռքով քեզ չեմ վերցնի:

Յերբ գոչականն ունի իմ, ԲՈ, իր, Մեր, ձեր, ի-
րենց գերանունն լրացումներից մեկն ու մեկը, այդ
գեպքում գոչականի վրա ստացական հոդ չի գրվում:

137. Արտագրեցեք ձիայն ստացական հող ունեցող բառերը

Շ ու լ տ ա ս ե լ ու է կ

Վարդ պատկերս՝ վարդ պատկերիդ զարդ պատկերս

Պ ո չ ա տ կ ա չ ա դ ա կ

Պոչատ կաչադակը թուով, կանդնեց ծառին ու սասց.
— Տատիկ, տատիկ, պոչս սուր, կցեմ, կցմցեմ, պոչքս սողացնեմ, գնամ ընկերներին հասնեմ, վոր չասեն՝ պոչատ-մոչատ կաչադակը յեկավ:

Պառափն սասց. «Գնա՛, կաթն բեր, պոչդ տամ»:

Ս, զ ստացական հողերն ուղղականից անցնում են և մյուս հողումներին. որինակ՝ տետրակա, տետրակիս, տետրակովա, տետրակներիցա... տետրակի, տետրակիցդ, տետրակներիդ...

138. Արտագրեցեք: Վորո՞ւղ հողերն ընդգծեցեք մեկ գծով, իսկ ստացական հողերը՝ յերկու գծով:

Գրիգորը և Արմենակը պիտներներ են:

Յես նամակս գրեցի: Գիրքդ լերբ ես վերջացրելս նա տետրակը կորցրել է: Լավ պահպանիր դպրոցի դուրքը: Ուրիշի սանքով գլուխդ չսանրես: Գիրքդ ու տետրակդ մաքուր պահիր: Հանիր գլխարկդ, վերարկուդ, կրկնակոշիկներդ և պահ տուր հանդերձապահին՝ ստանալով թիթեղյա համար:

XII. Բ Ա Յ Ի Կ Ր Կ Ն Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն Յ Ե Վ Լ Ր Ա Յ Ո Ւ Մ

139. Արտագրեցեք բայերը:

Հ ո վ ի վ Հ ա ս ո ն

Նստում եր Հասոն ժայռերի գլխին և նվագում երս Վոչխարները լսելուն պես՝ թողնում ելին ամեն ինչ, անցնում ամեն բան, գալիս, Հասոյի շուրջը հավաքվում:

Անցյալ անկատար ժամանակը ցուցց ե տալիս
մի գործողութուն, վոր սկսված ե լեզել խոսելու
վարկյանից առաջ ե չի վերջացել:

Եյի, էյիր, եր, էյին, էյիք, էյին առանձին են
գրվում:

ԱՆՅՅԱԼ ԱՆԿԱՏԱՐ

Յ ե գ ա կ ի

կարդում եյի	չեյի կարդում
կարդում եյիր	չեյիր կարդում
կարդում եր	չեր կարդում

Հ ո գ ն ա կ ի

կարդում եյինք	չեյինք կարդում
կարդում եյիք	չեյիք կարդում
կարդում եյին	չեյին կարդում

140. Կարգացեք անցյալ անկատար ժամանակով գործած-
ված բայերը ե ապա՝ այդ բայերը խոնարհեցեք անցյալ անկա-
տարի դրական ե ժխտական ձևերով:

Հասն իր նվազով քարերին եր դողացնում, Սեվ-
ջրի ալիքներն հուզում, բնութիւնն եր քարացնում,

141. Խոնարհեցեք հետևյալ բայերը ներկա, անցյալ ան-
կատար, անցյալ կատարյալ ե ապառնի ժամանակներով:

գրել, պատմել, աշխատել, նստել, ստանալ, խոսել,
հարցնել, փախցնել, գարմանալ, ջարդվել, կարվել

ԲԱՅԵՐԻ ԽՈՆԱՐՀՄԱՆ ՊԱՏԿԵՐ

Ն ե ր կ ա

գրում եմ	չեմ գրում
գրում ես	չես գրում

գրում ե
 գրում ենք
 գրում եք
 գրում են

չի գրում
 չենք գրում
 չեք գրում
 չեն գրում

Անցյալ անկասար

գրում եի	չեի գրում
գրում եիր	չեիր գրում
գրում եր	չեր գրում
գրում եինք	չեինք գրում
գրում եիք	չեիք գրում
գրում եին	չեին գրում

Անցյալ կասորյալ

գրեցի	չգրեցի
գրեցիր	չգրեցիր
գրեց	չգրեց
գրեցինք	չգրեցինք
գրեցիք	չգրեցիք
գրեցին	չգրեցին

Այ ա ո ն ի

գրելու լեմ	կգրեմ	չեմ գրելու	չեմ գրի
գրելու լես	կգրես	չես գրելու	չես գրի
գրելու լե	կգրի	չի գրելու	չի գրի
գրելու լենք	կգրենք	չենք գրելու	չենք գրի
գրելու լեք	կգրեք	չեք գրելու	չեք գրի
գրելու լեն	կգրեն	չեն գրելու	չեն գրի

Անորոճ ձեով

գրել	չգրել
Հրամայական ձեով	
գրի՛ր	մի գրի՛ր
գրեցե՛ք	մի գրե՛ք

Բառերի կազմութեանն ըստ ժամանակների լինում ե պարզ ե բաղադրյալ:

Պարզ ժամանակն արտահայտվում ե մեկ բառով (գրեցի, կգրեմ, գրի՛ր):

Բաղադրյալ ժամանակն արտահայտվում ե դերբայով (գրում գրելու) ե ուսանողական բայով (եմ, եյի):

142. Գրեցեք կարգալ բայի պարզ ժամանակների խոնարհման պատկերը դրական և ժխտական ձևերով:

143. Գրեցեք վազել բայի բաղադրյալ ժամանակների խոնարհման պատկերը դրական և ժխտական ձևերով և ընդդեցեք ոժանդակ բայը:

144. Կետերի տեղը դրեք հակաճիճ բայեր և արտագրեցեք ընդդեցեք դերբայները:

դալիս եմ	—	դնում եմ	կապում ելի	— . . . .
սկսում ես	—	բարձրացնում ելինք	—	
մտանում ե	—	մտակցնում ելինք	—	
տալիս եք	—	լռում ելին	—	

145. Արտագրեցեք բայերը լրիվ ձևով՝ առանց օժանդակ բայը կրճատելու՝

Հ ա ն ե լ ու է կ

Ձմեռը փովում ե, գարնանը՝ արտասովում,
 Ամառը՝ մեռնում, աշնանը՝ կենդանանում:
 Որինակ՝ գարնանը արտասովում ե:

XIII. Մ Ա Կ Բ Ա Յ

146. Արտագրեցեք այն բառերը, վորոնք ցույց են տալիս՝ բայի գործողությունն ինչպես կամ ինչ կերպ և կատարված:

Մ ր ս ա ծ թ ո չ ու ն ը

Մի ցուրտ որ Հակոբենց ընտանիքը տաքանում եր վառարանի շուրջը:

Հանկարծ մի թռչնիկ նստեց պատուհանի լեզերքը՝ ձյան վրա: Խեղճ թռչնիկն անբողոքովի դողում եր

Հակոբի հայրը անսխալապես բացեց պատուհանը և թռչնիկն իսկույն ցատկեց ներս:

151. Արտագրեցեք սեվ շեղագրով տպված բառերը

Մենք.

գրեցինք

առանց սխալների

Մենք գրեցինք առանց սխալների: Աշակերտը պարտավոր է հարգանքով վերաբերվել գեպի դասատուները: Յերեվանից մինչեւ Աւստրալի քսան կիլոմետր է:

Գործարանները

պայքարում են

վորակի համար

Գործարանները պայքարում են վորակի համար: Յերեվանները կարդացին հերոս ողախուների մասին: Խաչատուր Աբովյանը Մասիսի գաղաթը բարձրացավ գլխահան Պարոնի հետ:

Առանց, գեպի, մինչեւ, համար, մասին, հետ կապեր են: Կապը ստորոգյալին է կապում նրա լրացումը:
Կապը լրացումից առաջ կամ հետո լե գրվում:
Կապը նախադասութեան անդամ չի լինում:

Այն բառերը, վորոնք ցույց են տալիս բայի գործողութեան ձեւը (հանկարծ), ժամանակը (այժմ), տեղը (ամենուրեք) և չափը (չափազանց) կոչվում են մակբայ:

147. Արտագրեցեք ձախ սյունակի նախադասութեանները և նրանց կողքին գրեցեք ըստ իմաստի հակառիտ նախադասութեաններ աջ սյունակից:

Մակբայներն ընդգծեցեք:

Հիմա աշխատում եմ:

Միասին գնացին:

Ընկերաբար ոգնում եմ:

Թշնամաբար վրասում եմ:

Հետո հանդստանում եմ:

Սուսնձին վերադարձան:

148. Գտեք մակբայներն և արտագրեցեք

Արդեն մթնում եմ: Ամենուրեք վառվում են ելեկտրական լամպերը: «Աշխատիր ազնվորեն, բոլշևիկիորեն կառուցիր կոլանտեսութեանը, ունեվոր կշանքի հասիր»: Գերազանցիկները բոլորովին չեն ուշանում: Շուտով կըզազարունը: Անահիտը լերբեք չի բացակայում դասերից: Ձին չափազանց հոգնել եմ:

149. Կազմեցեք նախադասութեաններ հետեւյալ մակբայներով:

ժամանակ ցույց սվող՝ այժմ, լերբեմն, դեռ, վաղուց, որեցոր.

ձեվ ցույց սվող՝ դարձյալ, հետզհետե, հազիվ, կըրկին, հաճախ, անպատճառ.

բանակ ցույց սվող՝ քիչ-քիչ, շատ-շատ, ավելի:

150. Կազմեցեք նախադասութեաններ հետեւյալ մակբայներով:

բար վերջածանցով՝ ընկերաբար, ազահարար, մեքենաբար, դադանարար.

պես վերջածանցով՝ մեծապես, նախապես, հավասարապես.

որեն վերջածանցով՝ լաւնորեն, վատահորեն.

ովին վերջածանցով՝ կամովին, լիովին:

152. Կապերից հետո դրվող բառերը դրեք պահանջված հո-
լովով: Ընդդեմեք կապերը:

Մենք դպրոց ենք հաճախում առանց . . . . (ուճա-
ցումներ): IV դասարանի աշակերտներն որական մեկից
միջև . . . . (յերկու ժամ) դաս են պատրաստում: Բացի
. . . . (Բաբու) նալթ ստացվում է նաև Գրողնուց և այլ
տեղերից: Հունիսին Յերեվանի պիտներները պատրաստ-
վում են գեպի . . . . (Մաղկաձոր) ճամբար գնալու:

153. Կապերից առաջ դրվող բառերը դրեք պահանջված
հոլովով:

Գրեցեք ձեր դասարանի . . . . (գերագանցիկներ)
մասին: Ամեն տեսակ . . . . (սեղեկանի) համար ա-
շակերտը պարտավոր է դիմել դասարանի ղեկավարին:
Ուսուցիչները պարտավոր են . . . . (աշակերտներ) հետ:

154. Արտագրեցեք և կետերի տեղը դրեք բաց թողած
կապերը:

Ամառային արձակուրդը տեվեց . . . . սեպտեմբեր:
Ավտոմոբիլը մեկնեց . . . . Մաղկաձոր: . . . .
ողի չենք կարող ապրել: . . . . ամառային ամիսներից,
մենք միշտ գնում ենք դպրոց: Մանկամտուրը լերկուսից
. . . . չորս սարեկան լերեխաների . . . . է: Չորսից
. . . . յոթ տարեկան լերեխաների . . . . ամռանը
ճանկական հրապարակներ են բաց անում:

155. Գրեցեք նախադասություններ, վորոնց մեջ լինեն
ճետվյալ կապերը:

մինչեվ, բացի, համար, հետ, դեպի, առանց

XV. ՇԱՂԿԱՊ

156. Արտագրեցեք և մեկ գիծ քաղեցեք նախադասության
համարաս անդամները միացնող շաղկապների տակ, իսկ յերկու
գիծ՝ առանձին պարզ նախադասությունները միացնող շաղ-
կապների տակ:

Մէջիկն ու Մեմբիկը

Մէջիկն ու Մեմբիկն իրար շարք
էջին սիրում:

Մէջիկը գաւազուք և փակեցոսյն
ճապեր ունէր, իսկ Մեմբիկը կը որ
ու թմբիկ թշիկներ:

Մէջիկն ու Մեմբիկը Տրասին
խաղում էջին և Տրասին էջ
ճանկապարտէջ էջին գնում:

Նրանք յերկուսն էլ Հենինի անկյուն ունէին, վո-
սեղ փակցրել էին Հենինի, Ստալինի, Կալինինի, Մու-
տովի և Վորոշիլովի նկարները:

Այն բառերը, վորոնք կապում են կամ համա-
դաս անդամները նախադասութեան մեջ, կամ ա-
ռանձին պարզ նախադասութեաններ, կոչվում են
ճաղկապ:

Շաղկապներն ինքնուրույն նշանակութեան չու-
նեն, հետեւապես նրանք նույնպես նախադասու-
թեան անդամներ չեն համարվում:

Ամենագործածական շաղկապներն են՝ ու, և,
ել, թե, բայց, իսկ, վաւ, յետե, յերբ, վորովհետեւ,
վորպեսզի:

157. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք շաղկապներ:

Կարապը, ձուկը և խեցղետինը

Մի անգամ ձուկը,	Ձկնիկը դեպի
Կարապը, խեցղետինը	Գետակն ե տանում,
Մի բեռնավորված	Իսկ խեցղետինը
Սալլի լծվեցին:	Յետ ու լետ դնում:
Գուցե այնքան ել	Յեվ ասում են, վոր
Ծանր չե բռնը,	Սալը մինչեվ այսոր
Սակայն կարապը	Մնում ե կանգնած
Դեպի ամպերը,	Առաջվա տեղում:

158. Արտագրեցեք՝ համապատասխան շաղկապներ դնելով:

Բանվորները . . . . կոլտնտեսականները հարվա-
 ճայիններ են: Սուլոցը լավեց, ... գնացքը շարժ-
 վեց: Ընկերս նաչում եր խարուկին, ... լես ձուկ
 էլի վորսում: Ծագեց արեվը, ... ամպը ցրվեց: Մենք
 լավ նախապատրաստվեցինք, ... չուշանանք գնաց-
 քից: Նա դպրոց չեկավ, ... հիվանդ եր: Յետ վեր-
 շացնում եմ, ... գնամ տուն: Մեռավ Լենինը,
) . . . . նրա գործը շարունակում են միլիոնները:
 Սպարտակն . . . . Վահագը պատրաստում են սահնակը,
 թ . . . . սղղան:

159. Ինքներդ ասացեք բարդ նախադասություններ բայց, իսկ, վոր, վորովհետև, յեվ, յեթե շաղկապներով:

XVI. ՉԱՅՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

160. Արտագրեցեք ճիշտն շեղագրով ասված և հաստ գրված բառերը:

Մո՛ւ, քո՛ւ, քո՛ւ, քո՛ւ...

Չնշեց գործարանի սուղիքը:

Մի՛ս, եսպես ել գիժ ամիս.

Չհարդու հանգիստը չի քայիս.

— Ե՛լ, Է՛լ, ո՛ւր ես գնում . . . .

Տես արամվայր . . . զը՛նգ, զը՛նգ, զը՛նգ . . . .

Չուշիկը հաջում եր՛ հա՛ճ, հա՛ճ, հա՛ճ:

Ղա՛, ղա՛, ղա՛, կռավում եր արգավր:

Այն բառերը, վորոնք ցույց են տալիս զգացմունք, կամ վորոնք նմանաձայնութուն են արտահայտում, կոչվում են ձայնարկություն:

Ձայնարկություններ են ափսո՛ս, վա՛յ, զը՛նգ, խը՛ճ, ա՛խ, վա՛խ, ա՛յ, հե՛յ, Ե՛յ, ո՛, պա՛ պա՛, հապա՛, տո՛, միտո՛ւ, դե՛ և այլն:

Ձայնարկություններն արտասանվում են շեշտված կամ չեղար, այդ պատճառով նրանց վրա շեշտ կամ բացակասական նշան է դրվում:

161. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք ձայնարկութիւնները

Ո՛, աչգ գիրքը շատ լաջն է:

Աչգ գիրքը, ո՛, շատ լաջն է:

Աչգ գիրքը շատ լաջն է, ո՛:

Յեթե ձայնարկութիւնը նախադասութիւն սկիզբն է ընկնում, ապա նրանից հետո գրվում է ստորակետ (ե՛), ընկերներ, լսեցե՛ք ինձ):

Յեթե ձայնարկութիւնը նախադասութիւն մեջն է ընկնում, ապա նա սկզբից և վերջից առնվում է ստորակետների մեջ (ընկ. Պոսիւթեվը, ո,՛ պիտներներիս սիրելին է):

Իսկ յեթե ձայնարկութիւնը նախադասութիւն վերջն է ընկնում, ապա նրա սկզբից ստորակետ է գրվում (այդ ի՞նչ արիւ, ե՛):

162. Հետեւյալ նախադասութիւնների մեջ ձայնարկութիւնները տեղափոխեցեք մեջտեղը և վերջը:

Ե՛, Արամ, մի ուշացնի թերթին բաժանորդագրվելը:

Դե, գործի կաշենք ու առաջ շարժվենք:

Հապա, վեր կենանք:

163. Արտագրելիս դրեք բաց քաղած կետադրութիւն նշանները:

Եյ գնա տուն: Վայ ի՞նչ արիւ: Ափսոս ծառը կտարրվեց: Խրե լավում եր առվի ձայնը: Կովը կթենք թրոթրո կաթ տա: Յեա լսեցի մէ անուշ ձայն ախ ափսոս վոր յերազ եր: Չանգը տվեցին զրնգ զրնգ:

Ախ, ինչ լավ է, յեկեք սովորենք, մենք ել այսպեախոտ հարենք՝ հեպ, հոպ, հեպ, հոպ:

164. Գրեցեք նախադասութիւններ ձայնարկութիւններով:

XVII. ԲՍԴԴ ԲՍՏԵՐ

(Գաղափար հնչյունափոխության մասին)

165. Արտագրեցեք բառի բառերը և ընդգծեցեք հոդակապերը

Աարաչանդիսն փարածայրի
 ցակ անբողջայես կապաետող և
 ապապաետող ե. ցանետու կարնար
 կարնար չե, բայց այդ ցետերը
 շար կարուար են լեռնաարե-
 աակներով՝ ապապափարով,
 թերթափարով և այլն:

166. Յուրարանչուր բարդ բառը վերլուծեցեք յերկու բա-
 ւերի՝ ցույց տրված որինակով:

Նախալարը նույլ և վարում:	Չկնորսը . . . . .
Ածխալուծառն ածուխ և վաճառում:	Նամակաբերը . . . . .
Հանքախորը	: Հողաչափը . . . . .
Բեռնակիրը	: Քարտաշը . . . . .

167. Գրեցեք լրիվ պատասխանները՝ գործածելով բարդ բա-
 ւեր:

Ինչպե՞ս են կոչվում մառդ, ապրանք, փոստ սանդղ
 փողոնները: Ինչպե՞ս են կոչվում կռիկ կարողը, դա-
 օվտը, անձեվ չափող գործիքը, ծիբանք գույն ունեցողը:

168. Ասացեք նախադասութիւններ այս բարդ բառերով:
 դասընկեր, նորընտիր, արագընթաց, թեչաման, թա-
 նաքաման, լերկաթուղի, խճուղի, ծառուղի, սղանցք, դե-
 տափ

169. Կարդացեք հետևիցալ բարդ բառերը և ասացեք, թե
 ինչնով են տարբերվում նրանք մեր սովորած բարդ բառերից:

հացքուխ	փայտփոր	ձեռնալահ
տասնմեկ	արեվմուտք	ձեռնհաս
քանթող	թերխաշ	քաղհան
կաթնիկեր	քարտաշ	մոմշոր

Կան մի քանի բարդ բառեր, վորոնց լերկրորդ
 բաղադրիչ մասը բաղաձայնով և սկսվում, բայց ա
 հողակապ չունեն:

170. Կազմեցեք բարդ բառեր և, ու շաղկապներով:

յել, եզ	— լելևեջ	առ, տուր	— առուտուր:
լերթ, լեկ	—	կեր, խում	— . . . .
ալլ, ալլ	—	այբ, բեն	— . . . .

Կան մի քանի բարդ բառեր, վորոնց բաղադ-
 րիչ մասերն իրար հետ միանում են և կամ ու շաղ-
 կապով:

շոգի, մեքենա	վոսկի, ծամիկ	ապակի, գործ
շոգի, շարժ	վոսկի, գուլն	ապակի, պատել
շոգի, նավ	վոսկի, նկար	կաշի, գործ
շոգի, քարշ	վոսկի, գոծել	գարի, ջուր

Որինակ՝ շոգեշարժ, վոսկեգուլն, ապակեգործ:

Յեթե բարդ բառի առաջին բաղադրիչ մասը վերջանում է ի-ով, ալդ ի-ն միանալով ա հոգակապին, տալիս է ե. որինակ՝ շոգի, նավ. — շոգի-անավ. — շոգենավ:

172. Ինչպիսի՞ բառերից են կազմված հետևյալ բարդ բառերը՝

վարդեսեր, ալդեգործ, գինեգործ, տարեվերջ, տարերուկիդր, շոգեկաթաս, ուղեմաս, վոսկեգրամ, անլակետիպ, ուղեգիծ

173. Կազմեցե՞ք բարդ բառեր հետևյալ բառերից և գրեցե՞ք՝

ի-ը

քիթ, ծակ
կիր, քար
կիր, ջուր
խիճ, ուղի

ու-ը

սուուր, ընթաց
գունդ, ասեղ
ջուր, աղաց
լուր, գիր

ե-ի

հրավեր, գիր
կես, քաղց
հանդես, սրած
պատվեր, տու
նվեր, բերել

ույ-ու

գույգ, ընթաց
լույս, մուտ
լույս, նկար
բույս, կեր
լույս, բաց

Որինակ՝ կրամար, որընթաց, հրավիրագիր, գուզընթաց:

Բառակազմութեան ժամանակ վերջին վաակ (բա-
ղաձայնով վերջացող) վանկի մեջ

1) ի և ու սովորաբար փոխվում են ը ձայնա-
վորի (վոր չի գրվում)։

2) Ե կարող է փոխվել ի ձայնավորի։

3) ույ փոխվում է ու ձայնավորի։

Հնչյունների այդ փոփոխութիւնը կոչվում է
ճճ չյ ու ճ ա փ ո խ ու թ յ ու ճ :

174. Ինչպիսի՞ բառերից են կազմված հետևյալ բառերը՝

բժշկապետ, գրչաման, սրտակից, ձկնափաճառ, ջրա-
ման, տպագիր, լծակից, հրավառ, շրջագլետ, նարըն-
ջագուն

175. Ինչպիսի՞ բառերից են կազմված հետևյալ բարդ բա-
ռերը՝

լրագրավաճառ, հեռագրատուն, լերկաթուղագլիծ, հե-
ռագրասյուն, հրացանաձիգ, կիսագրագետ

176. Տրված յերկաթուղային բառերը հիմք ընդունելով
մի պատմությաւն հորինեցէ՛ք։

Ինչպե՞ս յեա ճանապարհորդեցի պնացքով

Յերկաթուղային բառերի ցուցակ

Կ ա յ ա ը ա ն

կայարանապետ	բեռնակիր
գրամարկդ, տուս	ջրմուղ
աղերբևռ (բազաժ)	կառամատուց

Ուղի

ռելսուղի

կոճափայտ (շալալ)

հեռագրասյուն

կամուրջ

նշանասյուն (ոեմաճօր)

պահակասուն

Գնացք

շողեքարշ

վազոն

մեքենավար

անիվ

հնոցապան

ուղեվոր

177. Նախորդ աշխատանքի բանալոր շարադրության համար տրված բառացուցակից արտագրեցեք բարդ բառերը և բացատրեցեք նրանց կազմութունը:

178. Գտեք, թե ինչ ձայնավոր կամ վերկհնչյուն է փոփոխված կամ դուրս ընկած հետևյալ բառերի մեջ և ապա՝ բացատրեցեք այդ բառերի բարդության կանոնները (հողակապ յե՛րբ և դրվում և յե՛րբ չի դրվում և այլն):

Բարդ բառեր

դնդասեղ, փակուղի, անկշունահափ, լրադիր, տալադիր, լուսանկար, բթամատ, դանգրահեր, ժամացույց, բժշկապետ, ջրաման, լրագրավաճառ, լիակատար, հեռագրատուն, խճուղի, ծանրաբեռնել, ջրաղաց, վերկաթուղի, թանաքաման, անասնապահ, գրչաման, շողեմեքենա, հրավառ, կողմնացույց, հեռագիր, որագրամատչան, մեծատառ, ճնճաղիկ, ծծմբաշունչ, ողանավ, ջրհոր, գումակահեռական, մանկամսուր, դուզընթաց, արագընթաց, թոքախտ, դոնփակ, դոնբաց, ուղղանկյուն, վերջակետ, ցուցահանդես

179. Արտագրեցեք բարդ բառերը՝ բաղադրիչ մասերն առանձին-առանձին գրելով. որինակ գրասարսակ. — գիր, սախակ:

Հերթապահները դասամիջոցին պարտավոր են հե-
ռեվել դասարանի սղախախուժչանք, գրատախտակի մաք-
րութչանք և դասարանում պետք է պատշաստ ունենան
կավիճ, սրբիչ և այն ոժանդակ պարագաները, վորոնք
անհրաժեշտ են սվչալ դասի համար:

Հերթապահ աշակերտները պարտավոր են սղնել դա-
սատուներին սվչալ դասի համար համապատասխան զըն-
նական պարագաները հաշվաշխելու և դասավորելու:

180. Ասացիք այնպիսի բարդ բառեր, վորոնց չերկրորդ բա-
ղադրիչ բառն սկսվում է վն կապակցութչամբ:

չուկ, վորս. - չկնտորս բայ, վորտղ. - բայտորտղ
թուշան, վորս. - թուշնտորս բուն, վորտղ. - բնտորտղ
վար, վորակ. - վարտորակ
բարչր, վորակ. - բարչրտորակ
անչրեվ, վորդ. - անչրեվտորդ
յերիպ, վորդ. - յերիպտորդ

Յեթե բարդ բառի չերկրորդ բաղադրիչ բառն
սկսվում է վն կապակցութչամբ, բառասկզբի վ հըն-
չյունը դուրս է ընկնում՝ գեղջվում է:

181. Գրեցեք այնպիսի բարդ բառեր, վորոնց չերկրորդ
բաղադրիչ մասն առանձին գործածելիս սկսվում է վն կապակ-
ցութչամբ. որչնակ՝ վոսիք (այտուկք, վղոսկք):

XVIII. ԱԾԱՆՑԱՎՈՐ ԲԱՌԵՐ ՅԵՎ
 ԱԾԱՆՑՆԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

182. Արտագրեցեք նախածանց ունեցող հետևելիալ բառերը

ա) ՆԱԽԱԾԱՆՑՆԵՐ

ա՛նկրունն	ապարախար	դժբախար
ա՛նկրամ	ապուղ	գրչեմ
ա՛նկրոռ	ապորիմի	գրգեղ
ա՛նկեր	ապերախար	զրեա

հակագապ	գերակապարեմ
հակաողայիմ	գերհարվածայիմ
հա՛մա՛խար	լերարիմեմ
նեղընչեմ	լերարվա՛նեմ
արբարընչեմ	ճակագրեմ
արբարա՛նեմ	ճականունն

Բառերի սկզբից դրված մասնիկները, վորոնք նրանց սկզբնական նշանակութունը փոխում են, կոչվում են նախածանց:

Ան, ապ, դժ, ս, չ նախածանցները կոչվում են ժխտական, վորովհետեւ նրանք դրվելով բառերի սկզբից, նրանց լմաստը ժխտում են, կամ մի բանի չլինելն են ցույց տալիս:

183. Հետեւյալ բառերի մեջ գտեք նախածանցները: Բաշարեցեք յուրաքանչյուր նախածանցի նշանակութունը:

համակարծիք, հակակարծիք, անդիր, ապաքաղաքան, դժգույն, ամբողջ, չխոսկան, ներդրում, արտասանման, չհաս, դժգոհ, մակդիր, վերջնարութուն, վերանորոգել

184. Գրեցեք հակառակ նախածանցներով բառեր: Նախանցներն ընդգծեցեք:

արտասանել — ներմուծել	թերակատարել — . . . .
իակակրող —	ձեւավոր — . . . .
ամեղ —	դեղեցիկ — . . . .
դոչաս —	բախտավոր — . . . .

185. Արտազրեւիտ հետեւյալ բառերի մեջ ընդգծեցեք նախածանցները:

անհամ	տգետ	տհան
անկապ	տկար	մակերես
ապաշնորհ	արտադրել	տհաս
համախոհ	հակասել	համաձայն

186. Կապով գործածված բառերն արտահայտեցեք մեկ նախածանցավոր բառով:

Առանց վախի տղա: Առանց սխալի թելադրութեամբ
Առանց աղմուկի պրիմուս: Առանց աստերի գիշեր: Ա-
ռանց նպասակի գրոսանք: Առանց ոգնության լերեխա

187. Արաագրեցեք մեկական բառ յուրաքանչյուր վերջա-
ծանցով:

բ) ՎԵՐՋԱԾԱՆՑՆԵՐ

ակ, իկ, ուկ. — լճակ, տնակ, շնիկ, մայրիկ, ճագուկ
ուհի. — աշակերտունի, ուսուցչունի, Հայկունի
երեն. — հայերեն, ուսերեն, թուրքերեն
անոց, նոց, ոց. — ջուլհականոց, հավանոց, ամրոց
սան, արան. — Հայասան, Ուղբեկսան, դասարան,
բառարան, գործարան

ացի, եցի, ցի. — գերմանացի, աշտարակեցի, լերե-
վանցի

ական, ային. — գլուղական, կոլտնտեսական, խոր-
հըրդային, հարվածային

ավոր. — տողավոր, լուսավոր, կանոնավոր
րորդ, երորդ. — լերկրորդ, լերբորդ, չորբորդ, հինգե-
րորդ, վեցերորդ

եղ, եղեն. — ութեղ, համեղ, կանաչեղեն, փայտեղեն
վես, ոս. — հոտավես, կանաչավես, կեղտոս

իչ, ող. — գրիչ, նկարիչ, գրող, սվաղող
որդ, ուրդ. — ճանապարհորդ, նավորդ, ժողովուրդ,

խառնուրդ

պան. — այգեպան, պարտիզպան, դռնապան
ություն. — միություն, տնտեսություն, ջանասիրու-

թյուն

աս. — պոչաս, գունաս, կունաս

Բառերի վերջից դրված մասնիկները, վորոնք նրանց սկզբնական նշանակութունը փոխում են, կոչվում են վերջածանց:

Սկզբից կամ վերջից մասնիկ ունեցող բառերը կոչվում են ածանցավոր:

188. Այս փոտանավորից արտագրեցեք ձեզ ծանոթ ածանցավոր բառերը և ընդգծեցեք ածանցները:

Աղվեսի գովեստը

Հեղիկ, նաղիկ, փափկամաղիկ,
Բացեց լեզուն անուշ, մեղուշ,
Թափեց, չափեց շաքար ու նուշ,
Վհչքան լավն ես, լես քո գերին,
Քո եղ սեվիկ վառ աչքերին,
Նուրբ ծալքերով զուլգ թեվերին:
Մի դու մտիկ, — ալդպես քթիկ,
Ալդպես ճտիկ. մախմուր ազին,
Խաս ու խումաշ ատլաան հազին:
Գիտեմ անշուշտ իմ քուլրիկի
Չայնն ել կլի հրեշտակի» . . .

189. Գտեք հետեվյալ բառերի վերջածանցները, արտագրեցեք ձեր տետրերում և իմացեք, թե նրանք բառի սկզբնական նշանակութունը ինչպես են փոխել:

Թիակ, Հակոբիկ, գառնուկ, Հայկուհի, դերձակուհի, Սմբատանուշ, Թուրքերեն, հունարեն, Բելուռափա, ծաղկանոց, Թռչնոց, խալթոց, Ուղբեկատան, ճաշարան, տեղացի, դաշտեցի, լենինականցի, դասաբանական, գործարանալին, տանձենի, աշխատավոր

190. Կատարեցեք նախորդ աշխատանքի ձեզով:

լերկաթէա, ձախակողմչան, վանկանի, գորեղ, կա-
նաչեղեն, խոտալետ, աղտոտ, ցուցիչ, ծակաղ, սալուրդ,
խորհուրդ, դռնապան, անասուն, լերկրորդ, ութերորդ,
խատագուլն, դառնաղին, հալաքուլթ, աշխատութեուն,
կռնատ

191. Նախորդ լերկու աշխատանքերի ածանցավոր բառերի
վերջածանցները մտքով ջնջեցեք և իրենց սկզբնական ձեզով
(վորպես արմատ կամ արմատական բառ) արտագրեցեք:

Որինակ՝ թի, Հակոբ, դառ, պատանի, դերձակ:

192. Կազմեցեք ածանցավոր բառեր հետեւյալ վերջա-
ծանցներով և ապա՝ գրեցեք:

ց-ով գրվող
անոց, նոց, ոց,
ցի

ս-ով գրվող
սՏան,
ալես, ոս,
աս

դ-ով գրվող
որդ
ուրդ

դ-ով գրվող
եդ
ոդ
եդեն

193. Հետեւյալ ածանցաւոր բառերի արմատներէց բայեր
կազմեցեք:

գոչյուն, մռնչյուն, հնչյուն, թնդյուն, շաչյուն, հա-
ջոց, վռնոց, ծլլոց, կռկոց, ծլոց, ճոճոց, սուլոց

Որինակ՝ գոչել, վռնալ:

194. Հետեւյալ գոյականները դարձրեք ածական՝ համա-
պատասխան վերջածանցներ ավելացնելով կամ ջնջելով յեզած-
ները:

ածուխ, քաղաք, դեղնուց, սպիտակուց, նեղուց, ամ-
բոց, ջանասիրութուն, տաքութուն, ուժ, գիր, գուն

Որինակ՝ ածխային, սպիտակ:

195. Հետեւյալ ածականները դարձրեք գոյականներ՝ նա-
խածանցները կամ վերջածանցները ջնջելով:

համեղ, անգիր, դժգուն, ապաբախտ, տձել, գլուղա-
կան, քաղաքալին, լուսավոր, հոտաւետ, պոչատ

196. Հետեւյալ ածականները դարձրեք գոյականներ՝ հա-
մապատասխան վերջածանցներ ավելացնելով:

տաք, ցուրտ, մութ, խորամանկ, կարծիք, ազահ, աշ-
խատասեր

197. Հետեւյալ բառերի համար գրեցեք նախածանցներով
նուշնանիչ կամ հականիչ բառեր:

տերեւատ, պոչատ, կոնատ, գիտուն, բախտավոր,
խելացի, ուժեղ, շնորհալի, գունաւոր, գեղեցիկ, որինա-
ւոր, համեղ

Որինակ՝ տերեւատ, անտերեւ, պոչատ, անպոչ, պո-
չավոր:

198. Արտագրեցեք այս հոգւածից ածանցաւոր բառերը և
ընդգծեցեք այդ բառերում նախածանցներն ու վերջածանցները:

Չապաշեւ

Չապաշեւն աղքատ գյուղացու գաւաի եր, շարքաշին
դինւոր՝ ցարական բանակում: Մինչեւ հեղափոխութեանը
նա անգրագետ եր: Բայց հենց վոր կարգաւ-գրել սովորեց,
ագահութեամբ հարձակվեց գրքերի վրա:

Կարմիր բանակում Չապաշեւն աչքի ընկաւ իբրեւ
հերոս հրամանատար: Ամենագլխաւ ճակատում բաւական
եր, լեթե ներկա չեր Չապաշեւը, և կարմիր բանակաւին-
ներն անվախ առաջ ելին գնում: Չապաշեւը կովում եր
միշտ հերոսաբար: Հերոսի պես ել մեռաւ:

199. Մինչուչն արձատից կազմեցեք մի քանի անոցաւոր
և բարդ բռնի:

հաւ, քույր, նաւ, ծաղիկ, վոտ, ձեռ, աչք, սիրտ,
լուսին, դետ, լեզու, արծիւ, եշ, ջուր, ծով, խնձոր, տե-
տըր, արել, ձուկ, կաղուցտ, կարմիր, լույս, շարժ, գեղ,
հասկ, բույժ, մուղ, դգ, հաս, ուշ

Որինակ՝ գգաւ, գգուշ, անգգուշ, գգայուն, գգայա-
րան, գգաստ, գգոն, գգացմունք և այլն:

200. Հետեւյալ բռնից համախմբված արտագրեցեք մի-
եւնույն արձատից կազմված բռնիք:

անդիր, գործիչ, անգետ, գործունչա, գրիչ, անգործ,
բախտ, գրավոր, տգետ, գրող, անբախտ, գործարան, գի-
տուն, գրական, գործավար, դժբախտ, գիր, գործ, ապա-
բախտ, գործել, գործողութուն, բախտավոր, թիթեղա-
գործ

Որինակ՝ անգիր, գրիչ, գրավոր, գրող, գրական, գիր

201. Գրեցեք նույնարժեք բռնի խմբե հետեւյալ պարզ
կամ արձատիական բռնի համար:

առդ, համ, տուն, քաղաք, սել, հոտ, ծեք

Որինակ՝ տող, տողել, տողավոր, անտող, չերկտող,
տողանցք:

202. Միևնուշն արմատով կազմեցեք հականիշ բառերս Ար-
մատներն ընդգծեցեք:

տղետ — դիտուն	դժբախտ — . . . .
տղեղ —	դժգուշն — . . . .
տհաս —	ուժեղ — . . . .
տձեւ —	դորեղ — . . . .

203. Արտադրեցեք հետեւյալ բառախմբերի ընդհանուր ար-
մատները և վերջածանցով:

անխոս, խոսուն	անմեղ, մեղավոր
անափառ, փառասեր	կառասպան, կառավարել
կենսատու, կենսաբան	խելացի, խելահաս
պարասպան, պարատեր	անպետք, պիտանի
հրաչչա, աչեղ	անմիտ, մտավոր
ապուշ, ուշագիւր	ապաշնորհ, շնորհալի

Որինակ՝ խոսք, մեղք, փառք:

204. Ասացեք հետեւյալ բառերի հիմները, այսինքն առանց
հոլովական, հոգնակիի և բայի անորոշ ձեւի վերջավորություն-
ների:

անգուշն, առատություն, սար, զաղաններ, աթուղից,
հոկաւմբերիկներ, անգիր, բախտավոր, պահարան, միու-
թյուն, գյուղական, թուրքերեն, ուսանողուհի, համաշ-
խարհային

Վերլուծեցեք այդ բառերն ըստ կազմության և բառերի
բազադրիչ մասերը զրեցեք այս աղյուսակում:

Բ ա ռ ի հ ի մ ք			Վերջալորություն
Նախածանց	Արմատ	Վերջածանց	
—	սար	—	—
ան	դուլն	—	—
—	առատ	ություն	—
—	դադան	—	հեր
—	աթոռ	—	ից
—	հոկաեմբեր	իկ	հեր

**XIX. ՏԱՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՅՈՒՄ ԱՆՅԱԾԻ
ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ԼՐԱՅՈՒՄ**

**Ա. ՔԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

205. Նախ՝ կարգացեք համառոտ, ապա՝ քննարձակ, հետո՝ մի քանի յեմբախաներով և վերջում՝ մի քանի ստորագրաներով նախադասություններ:

Գ ա ը ն ա ն ա ռ ա Վ ռ ա

Արարատյան դաշտը և Մասիսի լեռան սպիտակափառ դադաթը փառում ելին վարդազուն շողերով արեվի առաջին ճառագայթների տակ: Արագածի պսակաձև գագաթը դեռ չէր լերելում: Նա պատած էր դեռ ձյունի պես սպիտակ մշուշով: Կանաչադարդ դաշտավայրը վառվում էր ծիածանի ամենանուրբ գույներով: Փչում էր հովիկը: Ծաղիկները ժպտում ելին: Դալար խոտաբույսերը ծփում ու ծածանվում ելին: Դաշտի խաղաղ տարածությունը որորվում էր սքանչելի ալեկոծությամբ:

206. Վերլուծեցեք հետեւյալ բարդ նախադասութիւնները՝
Յերկրորդ նախադասութեան մեջ ցոյց տվեք համադաս
լրացումները:

Պատանի կոմունարները

Պարիզի կոմունայի համար մարտնչող կոմունարներին
շարքում կռվում էին հերոս պատանիներ և մանուկներ,
վորոնք բարիկազների վրա անվեհերութեան, արիութեան
փալլուն որինակներ են ցույց տվել:

207. Արտագրեցեք՝ նախադասութեան համադաս անդամներն
ընդդձեռով:

Զման ցրտին

Նապաստակը դաշտ ու անտառ և ընկնում, ցատկում,
ուտելիք ճարում: Այնքան և վազում, վազվզում, վոր հող-
նում և ու թմրում: Նա մանում և ծառի փշակը կամ
խորը թաղվում ձյունի մեջ: Թաթիկները սեղմում և փո-
րին, կծկվում, տաքանում և ու քնում:

208. Արտագրեցեք ընդարձակ նախադասութիւնները՝
Ընդդձեցեք ստորոգյալը մեկ գծով, յենթական յերկու գծով,
իսկ լրացումների վերելը գրեցեք այն հարցերը, վորոնց նրանք
պատասխանում են:

Այս մանուշակը տուր մեր Մանուշակին: Մեր Հաս-
միկը շատ եր սիրում հասմիկ: Բոլոր գրագետ հոկտեմբե-
րիկներն ստանում են «Հոկտեմբերիկ»: Մեր դասարանի
բոլոր աշակերտները բաժանորդագրվել են «Պիտներ կանչ»
լեռորյա թերթին:

209. Վերլուծեցեք հետեւյալ սարդ նախադասութիւնները՝
բոս նախադասութեան անդամների, այսինքն ցույց տվեք լենթա-
կան, ստորոգյալը և լրացումները, ինչպես և վորոշեցեք լրա-
ցումների կապը յենթակայի, ստորոգյալի և լրացումների հետ

Աշնանը

Որերը կարճանում են: Ծառերի տերեւները դեղնում են: Թռչունները չվում են տաք լերկիրներ: Բարակ անձրեւ է մաղում:

210. Վերլուծեցեք հետևյալ նախադասություններն ըստ կազմաւայան, այսինքն ցույց տվեք յուրաքանչյուր նախադասության տեսակը:

Մենք գնում ելինք մոտորային մակուկով, վոր ճոճվում եր ծովային թեթեւ ալեկոծումից: Հարվածային կոլտնտեսականներն ունեւոր են դառնում: Յեթե վարդազուն տուֆը չլիներ, Արթիկի անունը մինչեւ Բելգիա չեր հասնի: Մենք լետ կզանք ձեր նոր դարունքին, լերք դարթնեն ուրախ լերգերը կրկին: Ուսուցչուհու աիշտ լսում, լերգում, խաղում, վազվզում եմ: Զարիկը, Աշխենը և Գրիգորն ընդունվեցին պարի դպրոց: Այդ որերին եր ահա, լերք Սարգիսն սկսեց շինել իր նոր տունը: Նա բարձրացրեց պատերը, բայց չկարողացավ վերջացնել տունը:

211. Վերլուծեցեք այս նախադասություններն ըստ նախադասության անդամների և խոսքի մասերի՝ ցույց տված ձեւով:

Պիտները պահպանում ե հասարակական դուլքը:

Պիտները ճշտորեն կատարում ե ուսումնական պարտավորությունները:

Պիտները դժվարություններից չի վախենում:

Պիտներն ատում ե դասակարգային թշնամուհե

Նախադասության բառերը	Նախադասության անդամ	Խոսքի մաս
պիտները	լենթակա	դոյական
պահպանում ե	ստորոգյալ	բայ
հասարակական	լրացման լրացում	ածական
դուլքը	լրացում	դոյական

Նախադասութեան անդամ լինում են գոյականը, ածականը, թվականը, դերանունը, բայը և մակբայը: Կապը, շողկապը և ձայնարկութեանը նախադասութեան անդամ չեն լինում:

212. Նախադասութեանները մանրամասն վերլուծեցե՞ք ըստ խոսքի մասերի՝ ցույց աւած ձեւով:

Ի ր ի կ ու ն

Արեւի փայլուն շողերն ընկնում են բարձր սարերին: Ամպերը վոսկու դուչն են առնում: Յերկինքը պայծառ է ու կապույտ: Իրիկունը մեղմիկ քամին շոյում է քնքույշ ծաղիկները: Արեւը մայր է մտնում ու ցոլում, փայլում է կաթնագուշն լուսինը:

Նախադասութեան բառերը	Ձոսքի մասեր	Թիվ	Խախ	Հոգ.	Բայի ձեւը	Ժամանակ	Դեմք
արեւի	գոյական	յեղ.	սեռ.	—	—	—	—
փայլուն	ածական	—	—	—	—	—	—
շողերն	գոյական	հոգն.	ուղղ.	վորոշող	—	—	—
ընկնում են	բայ	հոգն.	—	—	—	ներկա	III
բարձր	ածական	—	—	—	—	—	—
սարերին	գոյական	հոգն.	ար.	վորոշող	—	—	—

213. Վերլուծեցե՞ք արված ածանցավոր բառերն ըստ կազմութեան և նրանց բաղադրիչ մասերն արտահայտեցե՞ք այս աղջուսակով:

Նախածանց	Արմատ	Վերջածանց	Վերջավորութեան
համա	քաղաք	ային	—
Անդր	կովկաս	—	Ի
—	պոչ	աս	—

համաքաղաքային, Անդրկովկասի, գունաս, հակամ-
բերյան, մրցանակ, շեշտակի, գրողներ, բանվորուհիներ,
ճաշարանի, նավակով

**Բ. ԿԵՏԱՒՐՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ
ՎՍՏԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

ա) ՎԵՐՋԱԿԵՏ (·)

214. Արտագրեցեք՝ բաց բողոժ վերջակետները դնելով:

Լիներնք առողջ և ուժեղ

Գորկու անվան միջնակարգ դպրոցն ունի Կարմիր
Խաչի սանիտարական պոստ, վորտեղ կազմակերպված կեր-
պով առաջին ոգնություն և ցույց տրվում լերեխաներին:

Դասարանական սանիտարները պարբերաբար ստու-
գում են լերեխաների մազերի, ականջների, ձեռքերի,
թաշկինակների մաքրությունը:

Բոլոր դասամիջոցներին կազմակերպվում են խա-
ղեր, լերգեր:

215. Ինքներդ ասացեք մի քանի ամբողջացած պարզ և
բարդ նախադասություններ և գրեցեք՝ այդ նախադասու-
թյունների վերջում վերջակետ դնելով: Չմոռանաք նախադա-
սություններն սկսել մեծատառով:

բ) ՄԻՋԱԿԵՏ (·)

216. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք համառոտաժ բառերը:

Ղ. Աղայանը և Հովհ. Թումանյանը գրի լեն առել
ժողովրդական հեքիաթներ: Ընկ. Ստ. Չորչանը մշակել
և «Հազարան բլբուլ» ժողովրդական հեքիաթը: Ա.Թ.
Խնկոյանի «Առակներ» ի գինն և 1 ու. 10 կ.: Նիազա-
րայի ջրվեժը թափվում և 70 մ բարձրությունից:

Համառոտած բառի մոտ դրվում է միջակեՑ:

Համառոտած բառն անպայման պետք է վերջա-
նա ձայնավորից կա՛մ ՚ից առաջ գտնվող բաղաձայ-
նով. որինակ ընկե՛ր բառի համառոտադրությունը կը-
լինի ընկ., իսկ աղյուսակ բառի համառոտադրու-
թյունը կլինի աղ.:

Կան բառեր, վորոնց մեջ համառոտագրելիս բա-
վական է միայն առաջին տառը գրել:

Մետրական չափերի կրճատ նշանակումներից
հետո միջակեՑ չի դրվում:

217. Համառոտագրեցե՛ք հետևյալ բառերը՝
ուսուցիչ, աշակերտ, բանվոր, դորժարան, խորհուրդ,
ընկեր, ուրբի, կոպեկ, մետր, սանսիմետր, կիլոմետր,
կիլոգրամ, Հովհաննես, Հարություն, ընտանիք, գծագիր

218. Ասացե՛ք վճրտեղ են բաց բողնված միջակետները

Աղվեսն ու առյուծը

... Յե՛կալ վերջապես աղվեսը, կանգնեց քարայրի
մուտքի առաջ և հարցրեց առյուծին

— Ի՞նչպես է առողջությունդ:

Առյուծը պատասխանեց

— Վատ է. ինչո՞ւ ներս չես դալիս, բարեկամս

Աղվեսը պատասխանեց

— Կգա՛ի, բայց տանդ շուրջը թողած հետքերն ուրիշ
բան են ասում. շատերն են ներս մտել, իսկ դուքս վա՛շ
վոք չի լեկել:

219. Ինքներդ ասացե՛ք բարդ նախադասությունների ար-
դարի խոսքերով և գրեցե՛ք՝ ուղղակի խոսքից առաջ միջակե՛տ

գնելով, ուղղակի խոսքը չակերտների մեջ առնելով ու մեծա-
տառով սկսելով:

դ) Մ Տ Ո Ր Ա Կ Ե Տ (,)

220. Բացատրեցեք ստորակետների դործածությունը հե-
տևյալ վտանագործների մեջ:

Յ ե ռ ե վ ա ն ու մ

Ահա հսկա տպարան,	Կառուցվեցին նորանոր՝
Գործարանը մեր հացի,	Մանկապարտեղ, ծննդատուն,
Չեթ-ոճառի ու կարի,	Նոր դպրոցներ փառավոր,
Կարբիդի ու կոնսերվի,	Հիվանդանոց, դեղատուն,
Մեքենական, մարմարի,	Թանգարան և կինո մեծ,
Բոլորը ո՛վ կթվի:	Նոր թատրոններ և ակումբ...
Ել ի՞նչ ասես վոր չըինվեց	Աճեց, աճեց ու դարձավ
Մեր Յերեվան քաղաքում:	Բանվոր մարդկանց հսկա ծով:
Ինչքան աճեց, մեծացավ	Կառուցում ենք, կառուցում,
Մեր քաղաքը մարդկանցով.	Կարում ենք ուժ ու լեռանդ:

Մ ու կ ի կ ը

Որը մի ճանճ, մի միջատ,
Մի ծեղ, արմատ, ցորենի հատ,
Ուտում եր ու քեֆ անում,
Խաղում, պարում եր բնում:

221. Արտագրեցեք՝ հախադասութչան համադաս անդամնե-
րից հետո բաց բոլոր ստորակետները գնելով:

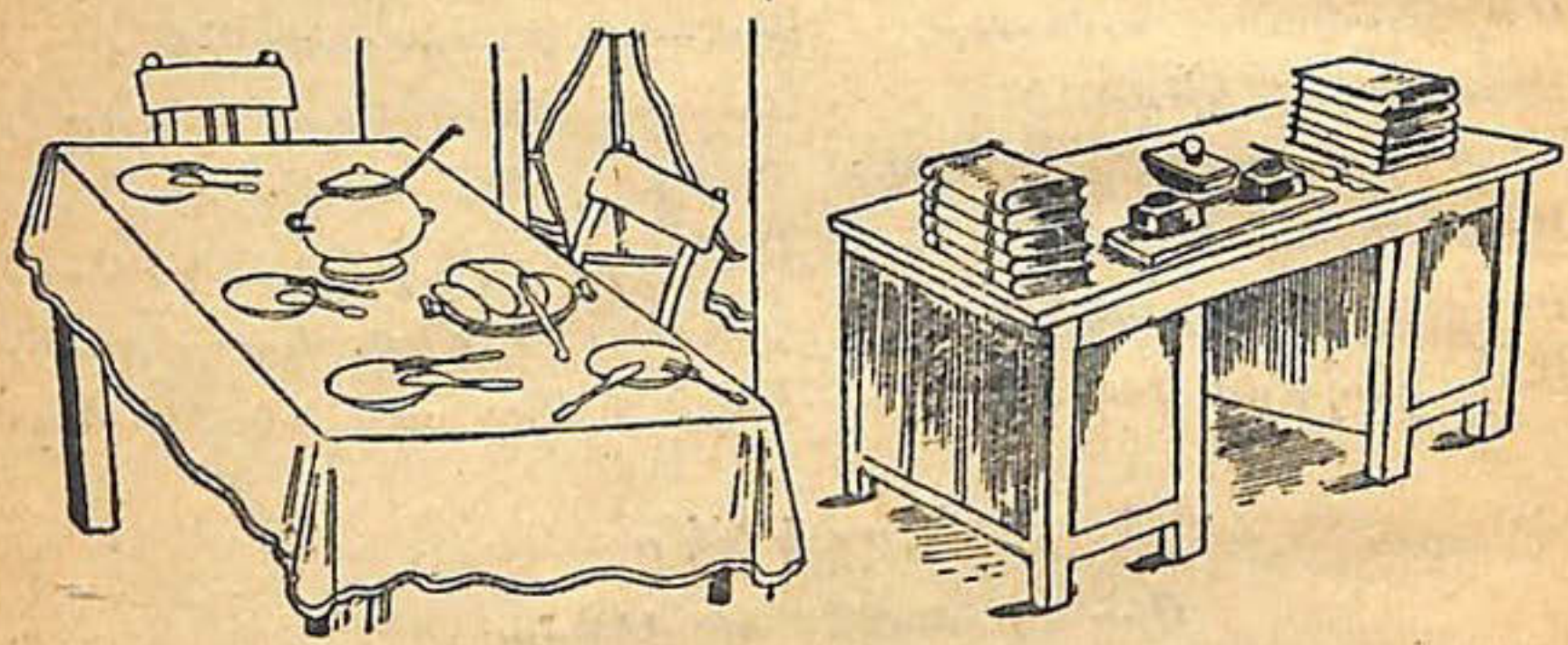
Չ ե լ յ ու ս կ ի ն յ ա ն ն ե ը

Չելլուսկինյաններն Արկարիկայի ուսումնասիրութչան
դործում ցույց տվեցին անվեհերութչան արիութչան
հնարագիտութչան և կազմակերպվածութչան որինակ:

Ընկերներ Ստալինը Մուրադը Վորոշիլովը Կուլբի-
շեվը և ժողանավը վողջունեցին և ջերմորեն շնորհավորե-
ցին քաջարի ջեղուակինյաններին, վորոնք արիաբար տա-
րան լերկամտա սառցային դերությունը:

Չեղուակինյանների փրկման դործին անմիջակա-
նորեն մասնակցած ողաշուներ Լյապիգեվսկուն Մուրկովին
Կամանինին Սլեպնյովին Վողոյցանովին Դորոնինին Հա-
մամիութենական Կենտգործկոմը «Մորհրդային Միության
հերոս»-ի կոչում տվեց:

222. Լրացրեք և գրեցեք:

Սեղանի վրա կան ճաշի հետեվյալ պարագաները՝ . . . .
Գրասեղանի վրա կան հետեվյալ գրենական պիտույքնե-
րը . . . .

223. Բացատրեցեք ստորակետների դործածությունը հե-
տեվյալ նախադասությունների մեջ:

Կողուն գներ

Յերեխաներ, ինձ վաղը չգցեք, չթրջեք, չծալեք,
չկեղտոտեք: Չեղանից հետո ուրիշ շատ լերեխաներ ել
պետք ե ինձ կարդան:

224. Արտագրեցեք՝ բաց բողած ստորակետը և շեշտերը դնելով:

Աշակերտներ թղթակցեցեք ձեր դպրոցի պատի թերթին:

225. Արտագրեցեք կոչականներով նախադասությունները՝ համապատասխան ստորակետներ դնելով:

Ի մ գի ը ք ը

Ի մ սիրուն գիրք գիրք ի մ խոսուն

Ի մ լավ ընկեր անբաժան

Քո թերթերից հետս ե խոսում

Աշխատանքը ժրաջան:

226. Բացատրեցեք ստորակետների գործածությունը հետևյալ նախադասությունների մեջ:

Վ ա ն - Լ ի ն

Հեռու մեզնից, շատ հեռու, հե՛յ,

Ուր աճում են բամբակ ու թեյ,

Մի գավառում Չինաստանի

Ապրում եր փոքրիկ Վան-Լին:

227. Արտագրեցեք ձայնարկություններով նախադասությունները՝ բաց բողած համապատասխան կետերը դնելով:

Կ ա յ ա ը ա ն ու մ

Ջրնգ զրնգ զնգաց զանգակը:

Կայարանում ու ու ու լավեց սուլոցի ձայնը:

Ծուխը բարձրացավ փուն փուն փուն,

Ֆրե՛՛ ֆրե՛՛ դուրս պրծավ շողին:

Անի՛՛խերը պատվեցին չրխկ չրխկ չրխկ:

228. Բացատրեցեք ստորակետների գործածությունը հետևյալ նախադասությունների մեջ:

Ձանդը տվեցին, և դասերն սկսվեցին:

Արամը պատի լրագրի նշութերն եր արտագրում,
իսկ Գեվորգը նկարներն եր անում:

Դու վոչ թե պիտի ստանաս միջակ, այլ պիտի աշ-
խատես լավ և գերազանց գնահատականներ ստանալ:

229. Արտագրեցեք հետևյալ բառը նախադասությունները՝
բաց բողոք ստորակետները դնելով:

Դու վոչ միայն պիտի արտագրես, այլև քեզանից
պիտի գրես:

Նախադասության վերջում ձայնն իջնում է, և դա-
դար է լինում:

Մենք շատ նվաճումներ ունենք, բայց մեր թերու-
թյունները դեռ բոլորը չենք վերացրել:

Մենք պետք է ուժեղացնենք մեր կարմիր բանակը,
վորսկեսզի կապիտալիստները մեր վրա չհարձակվեն:

դ) ԲՈՒԹ (Ն)

230. Արտագրեցեք՝ թվարկումներից առաջ բուք դնելով:

Անտառում ապրում են վայրի զազաններ գայլեր,
արջեր, աղվեսներ, նապաստակներ:

Սեփանա լճում կան բազմաթիվ ձկներ իշխան, կարմ-
րախաչո, դեղարքունի, կողակ և այլն:

Արմենուհին լեզել է հետևյալ փաղափներում Ստե-
փանավանում, կիրովականում, Լենինականում:

231. Արտագրեցեք հետևյալ բարդ նախադասությունները
գեղջված բառի տեղ բաց բողոք դնելով:

Պիտներները բաժանորդագրվում են «Պիտներ կանչ»
թերթին, իսկ հոկտեմբերիկները «Հոկտեմբեր» հանդեսին:

Արաքսին ուզում եր նամակ գրի Զառուհուն ժամա-
նակ չեր ունենում:

Գրիչը ձեռքն առաւ շարադրութուն գրի՝
 Գալլն ամալ որ կուզե, գողը մութ գիշերօ
 Չսար ձեռ կլվա, լերկու ձեռը լերես։
 Կիք հասկերը գլուխները կուացնում են, իսկ դասարկ-
Յերը ցից են անում։
 Նույն ծագկից ոձը թույն է շինում, մեղուն մեղքօ
 Խաղողից չամիչ են պատրաստում, սալարից չիբ՝

Հ ա ն ե լ ու կ

Տակը քար է՝ քար չէ.
 Վերելը քար է՝ քար չէ.
 Չու կածի՝ համ չէ.
 Խոտ կուտի՝ կով չէ։

Որինակ՝

Պիտներները բաժանորդագրվում են «Պիտներ կանչ»
 թերթին, իսկ հոկտեմբերիկները՝ «Հոկտեմբեր» հանդեսին։

232. Արաագրեցեք՝ շատ կարճ ուղղակի խոսքերից առաջ
 բուրդ գնելով։

Ծ ի տ ի կ ն ե ը ի գ ը ու յ ց ը

Ծիտը ծախն ասաց.
 «Մ՛ւր է ճուտդ, ծիտ»։
 Ծուտը բնից գլուխը հանեց,
 ասաց՝ ճիտ...»

Աղվեսի դուռնը խաղողին չհասավ, ասաց խաղի ե
 Ուսուցիչն աշակերտներին ասաց կարգացե՛ք։

Արամը հեռագրեց կգամ։
 Հալը պատասխանեց այո։

Որինակ՝

Աղվեսի դուռնը խաղողին չհասավ, ասաց՝ խաղի ե։

Յեթե ուղղակի խոսքը շատ կարճ է, սովորա-
բար չակերտների մեջ չի առնվում և նախադասու-
թյունից բաժանվում է վոչ թե միջակետով, այլ՝
բուրով:

233. Արտագրեցեք՝ բացատրություն ցուցց տվող բառերից
տուաջ բաց բողած բութը գնելով:

Արթիկ — տուֆը և Անի — պեմդան

Անցյալում մի փոքրիկ գյուղակ Արթիկը դարձել է
համաշխարհային անուն վաստակած Արթիկ — տուֆ սքան-
չելի տուֆաքարի կենտրոնը:

Անցյալում մի աննշան կաշարան Անին դարձել է
պեմգայի կենտրոնը Անի — պեմդա:

Որինակ՝

Հաղթական թափով բարձրանում է Սեվան — Զանգի
կասկադի առաջին գիգանթը՝ Քանաքեռզեսը:

Ե) ՇԵՇՏ (')

234. Արտագրեցեք՝ բայի հրամայական ձևի և մի՛ արդե-
լականի վրա բաց բողած շեշտերը գնելով:

Ինչպե՞ս կարդալ

1. Մի կարդա մթնշաղին կամ շատ աղոտ լույսի
տակ:

2. Աշխատիր, վոր կարդալիս լույսը գրքի վրա ձախ
կողմից ընկնի:

3. Պահպանիր կուրծքդ, թոքերդ, կարդալու ժամա-
նակ մի կռանա գրքի վրա, չերբեք պատկած մի կարդա:

4. Մտքուր պահի այն սենյակը, վորտեղ դու կար-
դում ես:

5. Մասներդ բերանդ մի տանի. գիրքը թերթիւր չոր
մասներով:

235. Արտադրեցեք՝ կարճ ու սուր արտասանող ձայնոր-
կուձայնների, կոչակոչանների և առանձնապէս ուժեղ արտասան-
վող բառերի վրա բայք բողոք շեշտերը դնելով:

Տ ու Ֆ ի յ ե թ դ թ

Արթիկ, վարդանաւ Ս,թիկ
Հենիկ ևս փեշին Մանթաշի
Վարպէս բարձրացող բարախ
Ս,ճիւր ու հողոյ բայք քաշիւր:

Դ թ վ ա թ ա ա թ թ

— Վարի, գուրան ջան, վարի,
Դասենք ցորեն ու դարի,
Տանենք, ածենք բլոխովի փեշ,
Վար չտանի մեր գովեշ:

Շ ո գ ե շ ա թ ժ

Սուլիւր, սուլից,	Տուր գործրշի,
Չնգոն, գանգաղ,	Շուխ, վեր քաշվիւ
Այ մերենա,	Կամաց, կամաց
Շարժովիւր հիմա,	Ճամպիա գնա:

դ) ՀԱՐՏԱԿԱՆ ՆՇԱՆ (°)

236. Արտադրեցեք՝ հարցական բառերի վրա հարցական
ճշանդնով:

Այն ով և ասու՞մ, թե մեռա՞յլ կենի՞նք
Միթե կմեռնի արեւը պարձառ,
Կամ թե կմարի շունչը ուկիւնի:

է) ԲԱՅԱԿԱՆՉԱԿԱՆ ՆՇԱՆ (°)

237. Արտադրեցեք՝ բացականչութեան կամ զգացմունք

արտահայտող և չերկար արտասանվող բառերի վրա բացական-
չական նշան դնելով:

Կ ա ն ա չ ա խ ա կ ե ը

Եյ, կանաչ ախակեր, Արի, քեզ հետ բեր
Եյ, ճանաչ ախակեր, Արեվի շողեր:
Կեցցե Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի մեծ և անպարտելի
գրողը: Առաջ, դեպի նորանոր հաղթանակներ:

ը) ՉԱԿԵՐՏՆԵՐ (« » „ «)

238. Արտագրեցեք՝ ուղղակի խոսքը չակերտների մեջ
առնելով:

Ընկ. Կրուպսկայան ասում է.՝ Պիոներներ, լեղեք
առաջատար աշակերտներ դպրոցում և որինակ ծառայեք
բոլոր աշակերտների համար:

239 Արտագրեցեք՝ գրվածքների, հանդեսների, լրագրերի
անուններն ընդգծելով:

Հ ո վ հ. Թ ու մ ա ն յ ա ն

Հովհ. Թումանյանը մանուկների համար շատ ու շատ
փոտանավորներ ու պատմութուններ է գրել: Յերեխա-
ները շատ են սիրում Թումանյանի «Գիքորը», «Գելը»,
«Տերն ու ծառան», «Արջավորսը», «Շունն ու կատուն»,
«Մի կաթիլ մեղրը» և այլն:

Վ ո չ մ ի ա շ ա կ ե ը տ ա ու ա ն ց թ ե ը թ ի

Մեր դպրոցի բոլոր աշակերտներն ստանում են
թերթեր և հանդեսներ. չերկրորդ դասարանցիները բո-
լորն ստանում են «Հոկտեմբերիկ», իսկ չերրորդ և չոր-
րորդ դասարանցիները՝ նաև «Պիոներ կանչ» և «Կար-
միր ծիլեր»:

240. Արտագրեցեք՝ կետերի տեղ բաց բողած բառերը գրե-
լով:

Այս տարի մենք սովորել ենք բանաստեղծ . . . . ի
« . . . . » վոտանավորը: Անցյալ տարի անգիր սովորել
ենք բանաստեղծ . . . . ի « . . . . » վոտանավորը:
Այսորվա մեր դասն է . . . . ի « . . . . »-ը: Մենք շատ ենք
սիրում « . . . . » չերգը:

241. Գրեցեք՝ վոր հեղինակից ինչ գրքեր եք կարդացել,
չմոռանաք չակերտների մեջ առնել գրվածքների անունները:

Յերեվանի տիկնիկացին թատրոնը բեմադրել է Չա-
րի վերջը, Կաշտանկա, Տերն ու ծառան և այլ պիեսներ,
իսկ Պատանի հանդիսատեսի թատրոնը՝ Գիքորը, Սկաուտ
№89-ը, Առաջին պատկուճներ և այլն:

242. Արտագրեցեք՝ գործարանների, կուլտնատեսութչուների,
խորհատեսութչուների, շոգեշարժների, սամառնակների պայ-
մանական անունները չակերտների մեջ առնելով:

III Ինտերնացիոնալ գործարանը, Կարմիր Հոկտեմբեր
կուլտնատեսութչուներ և Գիգանտ խորհատեսութչուներ գերա-
կատարել են իրենց արտադրական պլանները: Խորհրդա-
լին գործարաններում պատրաստվում են գերհզոր Իոսիֆ
Սալին և Ֆելիսա Չերժինսկիյ շոգեշարժները: Մախիմ
Գորկի ադիտինքնաթիռն աշխարհիս ամենամեծ ինքնա-
թիռներից մեկն էր: Կինո Պրոլետար-ում ցուցադրում են
Գիֆոր կինոնկարը:

243. Դիտեցեք հիմնարկների հետևյալ ձեւով գործածված
պայմանական անունների ուղղագրութչուները:

Շահումյանի անվան դպրոցը մրցման է հրավիրել
Մուսիկյանի անվան դպրոցին: Աբովյանի անվան դպրո-
ցում շատ լավ են գրված պոլլիտեխնիկ աշխատանքի
սենյակները, իսկ Մաքսիմ Գորկու անվան դպրոցում Ֆիզ-
կուլտուրան: III Ինտերնացիոնալի անվան կարի արտե-
լում ժամանակին են կատարում բոլոր պատվերները:

Հիմնարկների անունները չակերտների մեջ չեն
 դրվում, լերը անուններից առաջ դրված և անվան
 բառը. որինակ՝ III Ինտերնացիոնալի անվան դոր-
 ծարան, բայց «III Ինտերնացիոնալ» դործարան:

244. Արտագրեցեք, Վորակ դարկավոր և՛ հընք չակերտներ:

Առաջ և հիմա

20 տարի առաջ Ղշյաղի գյուղացիներն ստանում էին
 լերեք որինակ թերթ, իսկ հիմա նույն գյուղի միայն
 Ստալինի անվան կոլտնտեսութան կոլտնտեսականները՝
 364 որինակ զանազան պարբերականներ: Ստանում են
 Խորհրդային Հաշտատան, Գրական թերթ, Խորհրդային
 արվեստ, Հաշտատանի աշխատավորուհի, Ավանդարդ և այլն:

Թ) ԱՆՁԱՏՄԱՆ ԳԻԾ (—)

245. Դիտեցեք անջատման գծի դործածութունը հետևյալ
 որինակների մեջ:

Գիքորի գրքերի գանգատը

—Վսնց ես ապրում,	—Ե՛ւ «Ռոբիդոն» բարեկամ,
«Շունն ու կատուն»,	Ինչո՞ւ կեղտոտ ես այդքան:
Մի ժամանակ	—Մ՛ւր ե կազմդ, «Բաջ Նադար»,
Լավ ելիր դու:	Ես ինչ որի դու հասար:

246. Արտագրեցեք՝ բաց բողած անջատման գծերը գնելով:

Փոքրիկ գյուղացին

Վսրտեղից ես բերում ցախը
 Իհարկե՛ մերուց:
 Անձնդ:
 Գողոս:
 Քանի տարեկան ես
 Յոթս անցել ես

247. Արտադրեցէք և գրէք բաց բողած կետադրական նշան-
ները:

Փ ի դ ը

Արփիկ դու փիղ աեսել ես
Տեսել եմ
Վարտեղ
Գազանանոցում

Ժ) ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԳԻԾ ԿԱՄ ԳԾԻԿ (-)

248. Դիտեցէք միութեան գծի դործածութեանը հետեւյալ
որինակների մեջ.

ա) փոստ-արկղ, ձեթ-ոճառ, գրադարան-ընթերցա-
րան, ՊԱՋԸ-Ավիաքիմ, Նոր-Բաշաղետ, Չեխո-Սլովակիա,
Դուրյան-Արմենյան, մեքենա-տրակտորային, փոստ-հեռա-
գրատուն:

բ) Ու շարան-շարան սեւ-սեւ սարկաներ կտցում
են, ուտում բուլսի թշնամուն:

գ) Չընդ-գընդ, լավեց դպրոցի դանդը:

Միութեան գիծը դրվում է՝

1. յերկու բառերի միջև, վորոնք միասին մի
իմաստ են արտահայտում.

2. կրկնվող բառերի և ձայնարկութեանների միջև:

249. Ասացէք վերոհիշյալ ձեզով կրկնվող բառեր կամ
ձայնարկութեաններ և յերկու բառով մի իմաստ արտահայտող
բառեր:

Որինակ՝ Յերկաթը տաք-տաք կծեծեն:

Կ ո ու ն կ ն ե ր

Կ ո ու ն կ ն ե ր ր ր կ ո կ ո ա ն,
կ ր՛ ո - կ ր՛ ո ա ս ի ն ու թ ո ա ն,
կ ր՛ ո - կ ր՛ ո ա ս ի ն ու ա ո ա ն
Ս ի ր ու ն ա մ ա ո ն ու թ ո ա ն օ

Ժա) Փ Ա. Կ Ա. Գ. Ի Ծ ( )

250 Գրեցեք փակագծի գործածությունը հետեւյալ որինակներում:

ա) Ստալինի անունով կոչվում են Ստալինաբադ (Գյուշամբե), Ստալինգրադ (Յարիցին), Ստալինսկ (Կուզնեցկ), Ստալինո (Յուզովկա), Ստալինիբ (Յիսինվալի) և այլ քաղաքները:

բ) Տառերն ունեն լերկու ձեվ՝ փոքրատառ և մեծատառ (գլխագիր, գլխատառ):

Այն բառերը, վորոնք ծառայում են վորպես բացատրություն նախադասության մեջ գործածված վորեւե բառի, դրվում են փակագծերի մեջ:

Թվարկումների ժամանակ փակագիծ գործածվում է հետեւյալ ձեվով՝

ա) . . . . , բ) . . . . , 1) . . . . , 2) . . . . և այլն:

251. Գրեցեք որինակներ փակագծերի գործածության դեպքերի վերաբերյալ:

Գ. ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ա) ՄԵԾԱՏԱՌԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

252. Բացատրեցեք մեծատառի գործածության դեպքերը և այդ դեպքերի վերաբերյալ որինակներ կազմեցեք և գրեցեք:

Մ ա ը դ կ ա ն ց ա ն ու ն ն ե ը

Ա. ր մ ի կ, Ա. ր շ ա կ, Ն. ու ն ի կ, Խ. օ թ ե ն,

Մ ի ն ա ս, Խ ա չ ի կ, Ա. ն ս լ շ, Ս. ու ը ե ն,

Խ ա շ ա ս ու ը ը ն ու Ա. շ խ ե ն ն ս ը ը ե ն:

Ա. գ գ ա ն ու ն ն ե ր

Մեր սիրելի գրողներն են թուամանյանը, Զորյանը,
Արմենը, Խնկո-Ապերը:

Հ ա յ ը ա ն ու ն ն ե ր և ծ ա ծ կ ա ն ու ն ն ե ր

Մեր սիրելի առաջնորդներն են Վլադիմիր Իլևիչ Լե-
նինը և Իոսիֆ Վիսարիոնովիչ Ստալինը:

Կ ե ն դ ա ն ի ն ե ը ի ա ն ու ն ն ե ր

Խնձոր կա՛ կարմրաթշիկ,
Խնձոր կա՛ աչեր պլշիկ.
Ծառի պտուղ՝ խնձոր,
Յեզան անունը՝ Խնձոր:

Ք ա դ ա ք ն ե ը ի ա ն ու ն ն ե ր

Լենինի անունով կոչվում են հետեվյալ քաղաքները՝
Լենինգրադ (նախկին Պետրոգրադը), Լենինական (նախ-
կին Ալեքսանդրապոլը), Ուլյանովսկ (նախկին Սիմբիրսկը)
և այլն:

Գ յ ու դ ե ը ի ա ն ու ն ն ե ր

Ուշի, Ոչական,
Փարբի, Բյուրական,
Թալին, Թալիշ,
Մաստարա,
Գդալի պոչը
Գեոն արա:

Ա շ խ ա ր հ ա գ ը ա կ ա ն անունները

Արեվելյան կիսագնդում գտնվում են Ասիան, Յեվ-
րոպան, Աֆրիկան և Ավստրալիան: Յերկրագնդի ովկիա-

Նոսներն են՝ Մեծ կամ Նաղաղ, Ատլանտյան և Հնդկական
Արեւմտյան կողմից ԽՍՀՄ-ին սահմանակից են Ֆին-
լանդիան, Լեհաստանը և Ռուսիան, իսկ հարավային
կողմից՝ Թյուրքիան, Իրանը, Ավղանստանը, Չինաստանը,
Մոնղոլիան և Ճապոնիայի իշխանութւան տակ գտնվող
Մանչու-Իոն ու Կորեան։ Կառուցված և ջրային ուղի
Սպիտակ ծովից դեպի Ռենգայի լիճը։ Կառուցվում և ջր-
բանցք Վոլգա և Իոն գետերի միջև։

Գրվածքների և պարբերականների անուններ

«Կարմիր արագիլ» և «Գիշերն անաստում» գրվածք-
ները գրել և Ստեփան Զորյանը։ «Պիոներ Կանչ»-ը լե-
ռուրյա թերթ և, իսկ «Հոկտեմբերիկ»-ը և «Կարմիր ծի-
ղեր»-ը մանկական հանդեսներ են։

Դուք, Ձեր... քաղաքավարական ձեզերը

Սիրելի ուսուցիչ,

Ստացա Ձեր ուղարկած բացիկը։ Դուք գրում եք,
վոր պետք է լուրջ ուշադրութուն դարձնել անային
ընթերցանութւան վրա։ Շուտով լես Ձեզ կուղարկեմ իմ
կարդացած գրքերի ցուցակը, վորից Դուք կիմանաք,
թե վորքան եմ կատարում Ձեր խորհուրդները։ Բարեվում
են Ձեզ իմ բոլոր դասընկերները, վորոնք Ձեզանից շատ
քաղցր հիշողութւններ ունեն։

Բարեմներով Մարտիկ Թումասյան

253. Գրեցեք Յեվրոպայի վեց կապիտալիստական պետու-
թյունների մայրաքաղաքների անուններն իրար տակ այնպես,
վոր նրանց սկզբնատառերը վերելից ներքեւ կարդալիս ստաց-
վի Խորհրդային Միութւան մայրաքաղաքի անունը։

(Սոֆիա, Աթենք, Վիեննա, Ռալո, Մադրիդ, Կոպեն-
հագեն)

254. Արտագրեցէք և գրեք բաց բողոժ տառերը:

— Ենինականում աշխատում են — աշխատան ապստամբու-
թիան անվան մանածագործվածքային գործարանը, — սի-
կոմբինատը: — Երեկանում կառուցվում են կա — չուկի
գործարանը և — լլանվերդյան փողոցի վրա — ողաունը:
Չորագետի վրա կառուցված է — սրագես ելեկտրակայանը:
Չանգու գետի վրա (— անաքեռ գյուղի մոտ) բարձրանում
է Հայաստանի ամեն — մեծ ելեկտրակայանը:

Բոլորովին նոր են կառուցվել — ազնիտագորակ և
— տալինակ քաղաքները. — պիտակ ծովը — տալինի անվան
ջրանցքի միջոցով միացված է — ալթիկ ծովի հետ:

բ) ՀՈՔՆԱԿԻ ԵՐ և ՆԵՐ ՄԱՄՆԻԿՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

255. Բացատրեցէք՝ յերբ են հոգնակի կազմելու համար եր
ավելացնում և յերբ ներ: Ինքներդ կազմեցէք նման բառերի
հոգնակին և գրեցէք:

1) սարեր, վարդեր, բառեր, թղթեր, գծեր, գրքեր

2) մեղուներ, աթոռներ, աշակերտներ, ժողովածուներ,
գործարաններ

3) գառներ, թռուներ, լեռներ, մկներ, ձկներ

256. Արտագրեցէք և ավելացրէք հոգնակիի եր և ներ մաս-
նիկները:

կառուցվում են նոր քաղաք — , գործարան — , ջր-
բանցք — : Պատրաստում են նոր հանքահոր — , վորտեղ
հանքափոր — ն աշխատում են Ստախանովի պես:

գ) ԳՐԱԲԱՐԻՅ ՎԵՐՅՐԱԾ ընդ և ց ՆԱԽԴԻՐՆԵՐԻ
ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

257. Նախադասություններ կազմեցէք ընդ և ց նախդիրներ
առնեցող բառերով և ազատ գրեցէք:

ընդհակառակը
ընդամենը
ընդդեմ

ընդդիմանալ
ընդունել
ընդարձակ

ընդմիջա
ընդհատել
ընդմիջել

ցտեսություն
ցմահ

ցպահանջ
ցայսոր

Գրաբարից վերցրած ընդ և ց նախդիրները նախածանցների նման բառերին կպած են գրվում. ց նախդիրը ցույց է տալիս մինչեւ. որինակ՝ ցտեսություն նշանակում է մինչեւ տեսություն:

դ) Ռ և Ր ԲԱՂԱՁԱՅՆՆԵՐԻ ՈՒՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

258. Գրեցեք նախադասություններ ռ-ով սկսվող հետևյալ բառերով:

Ռոբերտ, Ռոզա, Ռուբեն, Ռազին, Ռուսաստան, ռադիո, ռուբլի, ռետին, ռումբ, ռազմիկ, ռազմամթերք, ռմբակոծություն, ռնգեղջյուր, ռնգախոս, ռանդ

Բառասկզբում գրվում է ռ, բացի բռպե բառից:

259. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք ռ տառը ն-ից առաջ:

Ա. Ղ Բ Ե Մ Ը Ր

Սարի լանջում, Ժայռի տակ,
Ջուր էր բղխում սառնորակ:

Բառամիջում ն բաղաձայնից առաջ գրվում է ռ:
Ն բաղաձայնից առաջ կարող է գրվել ռ, լերբ չերկուսի միջից մի ձայնավոր է դուրս ընկել. որինակ՝ դարռն, դառնանալին:

260. Արտագրեցեք ռ-ով գրվող բառերը:

լեռնաշղթա, խուրձ, լեռնագագաթ, մարդ, լեռնանցք,
կարդալ, բեռնակիր, մարտիկ, Առնոլդ, դարձյալ, դառ-
նութիւն, վարդ, խառնուրդ, սարդ, սափառնակ, գար-
նանալին

ե) ղ և խ բաղաձայնների ուղղագրութիւնը

261. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք ղ տառը, վորը կարդաց-
վում է խ:

Վողջույն ամբողջ աշխարհի մեր ավագ լեղբայրնե-
րին՝ կոմերիտականներին: Աղջիկները քաղցը լերգելով
գնացին ջրի: Աղբուրի ջուրը սառն է:

Ղ տառը բաղաձայնից առաջ սովորաբար ար-
տասանվում է իբրև խ:

Բաղաձայններից առաջ ամենից շատ գրվում է
ղ, իսկ խ շատ քիչ է գործածվում և այն էլ սովո-
րաբար S տառից առաջ:

Բացառութիւն են կազմում ուղS (կենդանի),
կեղS (աղտ) և այլ բառեր:

262. Պատրաստեցեք այս ուղղագրական բառացուցակը:

աղբ		բուղբ
աղբչուր		կաղբեղ
խեղբայր		շղթա
աղգիկ		դեղչ
ամբողջ	ուղի	դեղչաՆիկ
չղջիկ	կեղի	խաղցած
վողջույն		խաղցր

263. Արտագրեցեք այբբենական կարգով:
բախտ, դժբախտ, տախտակ, անխախտ, ապերախտ
ապուխտ, Սանդուխտ, Խոսրովխուխտ, խրոխտ, ախտ,
(ցավ), ժխտական, զմրուխտ

264. Արտագրեցեք և դժիկների տեղը դրեք բաց քողած տառերը:

Կուշարը քա — ցածին մանր կբրդի: Սանդու — տը սի-
բում և դե — ձ: Տետրակիր շապկին թու — թ քաշիր, վոր
չկե — տտովի: Ու — տը քայլում և, դե — ձանիկն ու չը —
Ղիկը թոչում են: Ա — բն ու կե — տը մաքրեցեք: Թոք-
ա — տը վարակիչ հիվանդութունն է:

265. (ստուգողական արտագրություն). Արտագրեցեք և դժիկ-
ների տեղը դրեք բաց քողած տառեր:

Դասերը վեր — անալուն պես աշակերտներն առանց
միմյանց խանգարելու, քաղաքավարի կերպով հանդեր-
— արանից վերցնում են իրենց պահ տված հա — ուստը
և անմի — ապես դիմում են տուն:

Ցուցակագրվա — աշակերտը խմբակային պարապ-
մունքներին պարտավոր է ներկա լինել նշանակվա — ճիշտ
ժամանակին:

Յես մի վերմակ եմ սաստիկ ըն — ար — ալ՝ և՛ տա-
քացնում եմ, և՛ մրսեցնում (ձյան սավանը):

Մոր — դ — ալբա ինձ նվիրել և վող — սկրե գրչակոթ:

266. Ստուգեցեք ձեզ՝ կարող եք անսխալ գրել

- 1) մեր պետութւնն անունը,
- 2) ամիսների անունները,
- 3) տարվա լեզանակների անունները,
- 4) աշխարհամասերի անունները:

267. Ստուգեցեք ձեզ՝ կարող եք անսխալ գրել

- 1) ձեր դասարանում անցած առարկաների անուննե-
րը,
- 2) ձեր դասատուների ազգանունները,
- 3) քո կարգացած գրքերի անունները:

ա) Գո — ական
 ա — ական
 թվա — ան
 բա —
 դե — անուն
 մակ — աչ
 ձաշնար — ություն
 շա — կապ
 չեն — ակա
 ստորո — լալ
 լ — աշուն
 ուղ — ական
 սե — ական
 տ — ական
 հա — ջական
 դոր — իական
 նե — գոյական
 հո — նակի
 — եզակի
 ստո — ակետ

բ) թվա — անություն
 մ — ավոր
 դումա — ելի
 նվա — ելի
 բազմապատկի —
 բազմա — ատկելի
 արտա — ընդներ

բաժանա — ար
 քանոր —
 բաժա — ելի
 համա — իչ
 հա — տարար
 դ) ըն — անի կեն — անի
 բու — ս
 կմա — ք
 թո — եր
 անն — ատություն
 սիր —
 ս — ամաքս
 աշխար — ազրություն
 գետի ակուն —
 մակերեվուչ —
 հար — ություն
 բար — ընթյուն
 լա — նություն
 չեր — արություն
 ձ — նորսություն
 չեր — բազունդ

դ) Հոկտեմբերյան հեղ.
 պրոլետար — ատ
 դատակար —
 հա — թություն
 կոմ — երիտական
 պի — ներ
 հոկ — եմբերիկ

ԲՈՎ ԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	62
I. Բ և Գ դասարաններում անցածի կրկնութունն և լրացում	5
II. Լրացման լրացումներն ընդարձակ նախադասության մեջ	21
III. Հարցական, բացականչական, հրամայական և պատմական նախադասություններ	23
IV. Կոչական բառերը նախադասության մեջ	28
V. Մի քանի յենթականերով և մի քանի ստորոգյալներով նախադասություններ	30
VI. Պարզ և բարդ նախադասություններ	37
VII. Գոչականների ի և ու հոլովումները	43
VIII. Գոչականաբար դործածվող ածականների հոլովումը	46
IX. Թվական	48
X. Դերանուններ	53
XI. Ստացական հոդեր	58
XII. Բայի կրկնութունն և լրացում	60
XIII. Մակրայ	63
XIV. Կապ	65
XV. Շողկապ	66
XVI. Չայնարկութուն	69
XVII. Բարդ բառեր (գաղափար հնչյունափոխության մասին)	71
XVIII. Ածանցավոր բառեր և ածանցների ուղղագրությունը	77
XIX. Տարրական դպրոցում անցածի կրկնութունն և լրացում	
Ա. Քերականական վերլուծության վարժություններ	85
Բ. Կետագրության վարժություններ	89
Գ. Ուղղագրական վարժություններ	102

Գատ. խմբագիր՝ Ա. Ղարիբյան
Տեխ. խմբագիր՝ Գ. Զենյան
Սրբագրիչ՝ Ս. Շահրազյան
Գլավիլիտի լիազոր վ. 1140

Տրված է արտադրութեան 20 հուլիսի 1936 թ.
Ստորագրված է տպելու 17 սպտեմբերի 1936 թ.

Հրատ. № 3801
Տիւրած 10000
Գառվեք 929
Թղթի չափը 84սմ
Տպագրական մամուլ 6³/₄
Մի մամուլի մեջ 36,000 նիշ

Գեահրատի տպարան, Յերեվան, ԻԲ Գնուենի, № 4

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0004816

304,
ԳԻՆԸ Ի. Ռ. 35 Կ.

II
A 22888

Մ. Դասարյան

Էլեմենտարնա ցրամմատիկա և քրավուրիսառիւ

Ի յատի

Մուսուրիկ ճլա ԻՄ կլասս

Դա ՄՄՄ Արմենի, Երևան, 1936 ց